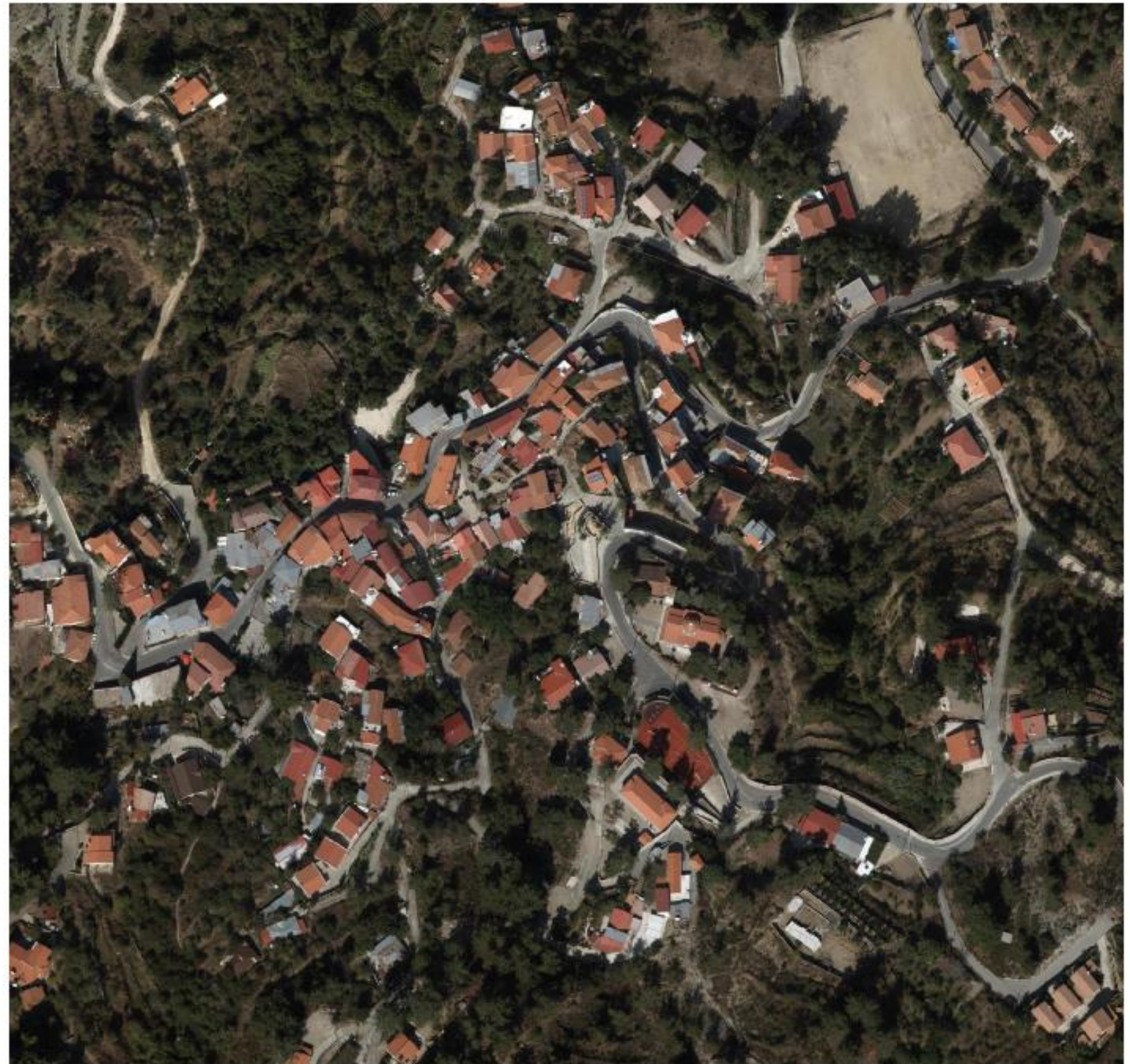

Σπήλια

Περιεχόμενα:

Α) Γενικές Πληροφορίες	3-6
Β) Πολεοδομία -Τοπογραφία	7-12
Γ) Τυπολογία	13-20
Δ) Μορφολογία	21-23
Ε) Κατασκευή	24-26
ΣΤ) Βιοκλιματικά Στοιχεία	27-30

Α) Γενικές Πληροφορίες

Το χωριό και η Ευρύτερη Περιοχή Τοποθεσία

Τα Σπήλια-Κουρδαλι, βρίσκονται στο κέντρο της Κύπρου, στο βορειοδυτικότερο τμήμα της οροσειράς της Μαδαρής. Απο εδώ και πέρα ξεκινά η οροσειρά των Τροόδους. Διοικητικά ανήκουν στην επαρχία Λευκωσίας και συνορεύουν με την επαρχία Λεμεσού. Τα Σπήλια-Κουρδαλι ανήκουν στην γραφική κοιλάδα της Σολιάς. Απέχουν 65χλμ. απο την Λευκωσία, 55 απο την Λεμεσό και 15 απο την πλατεία Τροόδους.

(<https://spilia.org/>)

Το χωριό αρχικά είχε αναπτυχθεί στην κοιλάδα στο Κουρδαλι όπου με την πάροδο των χρόνων λόγω τοπογραφίας οι κάτοικοι άρχισαν να κτίζουν σπίτια 1 χιλιόμετρο πιο πάνω που είναι σήμερα τα Σπήλια, όπου η τοπογραφία ήταν η πιο ομαλή και είχαν πιο εύκολη πρόσβαση στην κοιλάδα Καρυδιού.

(<https://spilia.org/>)

Ονομασία:

Είναι πιθανόν τα Σπήλια να ονομάστηκαν έτσι λόγω των τάφων των Ρωμαίων που ανακαλύφθηκαν στην δυτική πλευρά του χωριού. Οι κάτοικοι αποκαλούσαν τους τάφους αυτούς ως σπήλιοι.

(<https://spilia.org/>)

Σημεία στον Ευρύτερο Χάρτη:

1. Εκκλησία Παναγίας Χρυσοκουρδαλιώτισσας
2. Δημοτικό Σχολείο Σπηλιών
3. Μεταλλείο Αμιάντου
4. Τάφοι Ρωμαίων, "Σπήλιοι"
5. Παλαιός Ναός Αγίου Αντωνίου
6. Νέος Ναός του Αγίου Αντωνίου Σπηλιών

16ος αιώνας

Κτιζεται η εκκλησία της Πάναγίας της Χρυσοκουρδαλιωτισσας όπου αναπτύσσεται σε μοναστήρι.

Οι κάτοικοι των γύρω χωριών εγκαταστώνται οι περισσότεροι στα Χουρδάλια, αλλά λόγω τοπογραφίας η κοιλάδα εκεί ήταν πολύ στενή και δεν έδιδε περιθώρια ανάπτυξης, έτσι οι αρχισαν να κτίζουν σπίτια στα Σπήλια.

1850

Το χωριό βρίσκεται στη μεγάλη του ακμή και κτιζεται η εκκλησία του Αγίου Αντωνίου.

1935

Η κοινότητα Σπηλιών, κτιζει δημοτικό σχολείο

1955-59

Στον αγώνα της ΕΟΚΑ, ενεπλάκησαν όλοι οι κάτοικοι των δυο χωριών.

1960

470 κάτοικοι λειτουργούσαν: 5 μπακάλικα, 2 ραφτάδικα, 4 μαγαζιά με παπουτσιδες, 4 καφενεεία.

1970

Αποπερατώνεται ο νέος ναός του Αγίου Αντωνίου Σπηλιών

1974

Οι κοινότητες Σπηλιών-Χουρδάλων συμμετέχουν στην Τουρκική εισβολή στεγάζοντας χίλιους περίπου πρόσφυγες

1986

Κλείνει το Δημοτικό Σχολείο

Γέννηση:

- Η ιστορία των δύο γειτονικών χωριών Σπηλιών-Χουρδάλων ξεκινά από τον 16 ο αιώνα π.Χ.
- Τον 16 ο αιώνα κτιζεται η εκκλησία της Παναγίας της Χρυσοκουρδαλιωτισσας όπου γύρω της αναπτύσσεται μοναστήρι.
- Το 1850 το χωριό βρίσκεται στα άκρη του και κτιζεται η εκκλησία του Αγίου Αντωνίου.
- Κατά το 1960 τα Σπήλια φθάνουν τους 470 κατοίκους.
- Το σχολείο είχε 80 μαθητές.
- Οι πιο πολλοί άντρες εργάζονταν στα μεταλλεία του Αμιάντου, του Χρωμίου και της Φουκάσας και αρκετοί ως ξυλοκάποι που αναλαμβάναν εκκαθή πέσκων στα γύρω δάση.
- Οι γυναίκες εργάζονταν στα κτήματα και ασκούσαν κάποια κτηνοτροφικά επαγγέλματα με κοπάδια, χοίρους και πουλερικά.

(<https://spilia.org/>)

Συμμετοχή σε εθνικούς αγώνες:

- Οι κοινότητες Σπηλιών-Χουρδάλων συμμετέχουν αρχικά στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο και αργότερα στον Ελληνοβουλγαρικό του 12-14, στον οποίο πολέμησαν 5 κάτοικοι.
- Στον ΄Β Παγκόσμιο Πόλεμο πολέμησαν 30 κάτοικοι, μερικοί από τους οποίους πολέμησαν στην Ελλάδα.
- Στον αγώνα της ΕΟΚΑ έλαβαν μέρος όλοι οι κάτοικοι των δυο κοινοτήτων και φιλοξένησαν τον Γεώργιο Γρίβα-Βιγνή.
- Με τη βοήθεια των κατοίκων δημιούργησαν 3 κρησφύγετα με αποθήκες, κερραυλικά και χώρους άσκησης όπου φιλοξενήθηκαν μέχρι και 30 αντάρτες.
- Το σύμπλεγμα κρησφυγείων ονομάστηκε "λημέρια" και το οποίο βοήθησε πολύ στον αγώνα.
- Σκοτώθηκαν 4 αγωνιστές από τις κοινότητες Σπηλιών-Χουρδάλων.
- Κατά την Τουρκοκυπριακή ανταρσία έχασαν την ζωή τους 4 άτομα των κοινοτήτων.

(<https://spilia.org/>)

Συμμετοχή σε κοινωνικούς αγώνες:

- Στους πρώτους Ολυμπιακούς Αγώνες της νεότερης εποχής το 1896 συμμετείχε 1 κάτοικος από τα Χουρδάλια.
- Το 1931 ιδρύθηκε η Συνεργατική Πιστωτική Ώταιρία Σπηλιών-Χουρδάλων.
- Το 1935 κτιζεται το δημοτικό σχολείο Σπηλιών.
- Το 1950 ιδρύεται ο αθλητικός σύλλογος "Άρης".
- Το 1970 αποπερατώνεται ο ναός του Αγίου Αντωνίου.
- Κατά την τουρκική εισβολή του 1974 οι κάτοικοι των Σπηλιών φιλοξένησαν 1000 περίπου πρόσφυγες.

Κάθοδος σε κατοίκους των δύο κοινοτήτων:

- Το 1980 άρχισε η μαζική αποσποδομένη των κατοίκων από τα χωριά λόγω έλλειψης εργασίας (κλείνουν τα μεταλλεία και η υλοτομία περιορίζεται).
- Η κυβέρνηση δεν βοηθά την κατάσταση με τις εργασίες. Το 1986 κλείνει το δημοτικό σχολείο και η κοινότητα χάνει την ζωρότητά της.
- Το 1987 οι απόδημοι της κοινότητας ιδρύουν τον Σύνδεσμο Αποδύμων με σκοπό να ενώσουν τις δυνάμεις τους.

Σημερινή κατάσταση:

- Από το 1990 αρχίζει να υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον από απόδημους και ξένους για την απόκτηση εξοχικού στο χωριό.
- Κάποιοι συντηρούν παλιά σπίτια και άλλοι κτιζουν καινούρια.
- Τα Σαββατοκυριακά, στις μεγάλες θρησκευτικές γιορτές Το Πάσχα και το καλοκαίρι το χωριό ξεναζαντανείει.

Ερειπωμένοι οικισμοί:

- Γύρω από τα Σπήλια-Χουρδάλια υπάρχουν ερειπωμένοι οικισμοί:
 - Α) Χαράδι, ναός του Αγίου Γεωργίου ο οποίος ξανακτιζεται και ο οικισμός αναδημιουργείται.
 - Β) Αντιμούρικα, ναός Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου του οποίου σώζονται τα ερείπια.
 - Γ) Πυρκαίτης, ναός του Αρχαγγέλου Μιχαήλ του οποίου τα ερείπια σώζονται άπως και των οικισμών του.
 - Δ) Χαρτερούνη, ναός του Αγίου Γεωργίου. Σώζονται τα ερείπια τόσο του ναού όσο και πολλών σπιτιών.
 - Ε) Φρερέζι, ναός του Αγίου Ιωάννη του Λαμπροειστή που ήταν και αγιογραφημένος. Σώζονται τόσο τα ερείπια του ναού όσο και του οικισμού.
 - ΣΤ) Λαπροι, ναός της Αγίας Παρασκευής τα ερείπια του οποίου σώζονται.

Υψηροτέες και Σημεία Συνάθροισης

Ωτα σπήλια ήταν διαθέσιμες αρκετές υπηρεσίες που ήταν απαραίτητες για την καθημερινή διαβίωση των ανθρώπων. Υπήρχε δηλαδή σχολείο που φιλοξενούσε μαθητές από τα Σπήλια και από το Κρήσδαλι, που τώρα έχει μετατραπεί σε πολιτιστικό κέντρο. Ο παλιός Νάος του Αγίου Λουκά, ήταν κομβικό σημείο μέσα στο χωριό, όπου οι κάτοικοι ικανοποιούσαν τις πνευματικές αλλά και κοινωνικές τους ανάγκες. Επίσης, στο χωριό υπήρχαν διαθέσιμα Πάντοπωλεία για την αφοσίωση κρέατος, υλίων, φρούτων, λαγυδάκια και βρώσες, στα οποία οι κάτοικοι σπηλιάκις αλληλεπιδρούσαν μεταξύ τους, αφού είχαν έντονο κοινωνικό χαρακτήρα. Μερικά σημεία που έχουν συντηρηθεί, όπως ο Έλαφιότοπος της Πάτριστας και το Μουσείο του Σκαρπάρη σκιαγραφούν μερικά από τα επαγγέλματα και τις ασχολίες των ανθρώπων τα τελευταία χρόνια.

Υψηροτέες
Έλαφιότοπος
Πάντοπωλείο
Εκκλησία
Σχολείο
Βρύση
Σπηλιάκις
Φρούτα

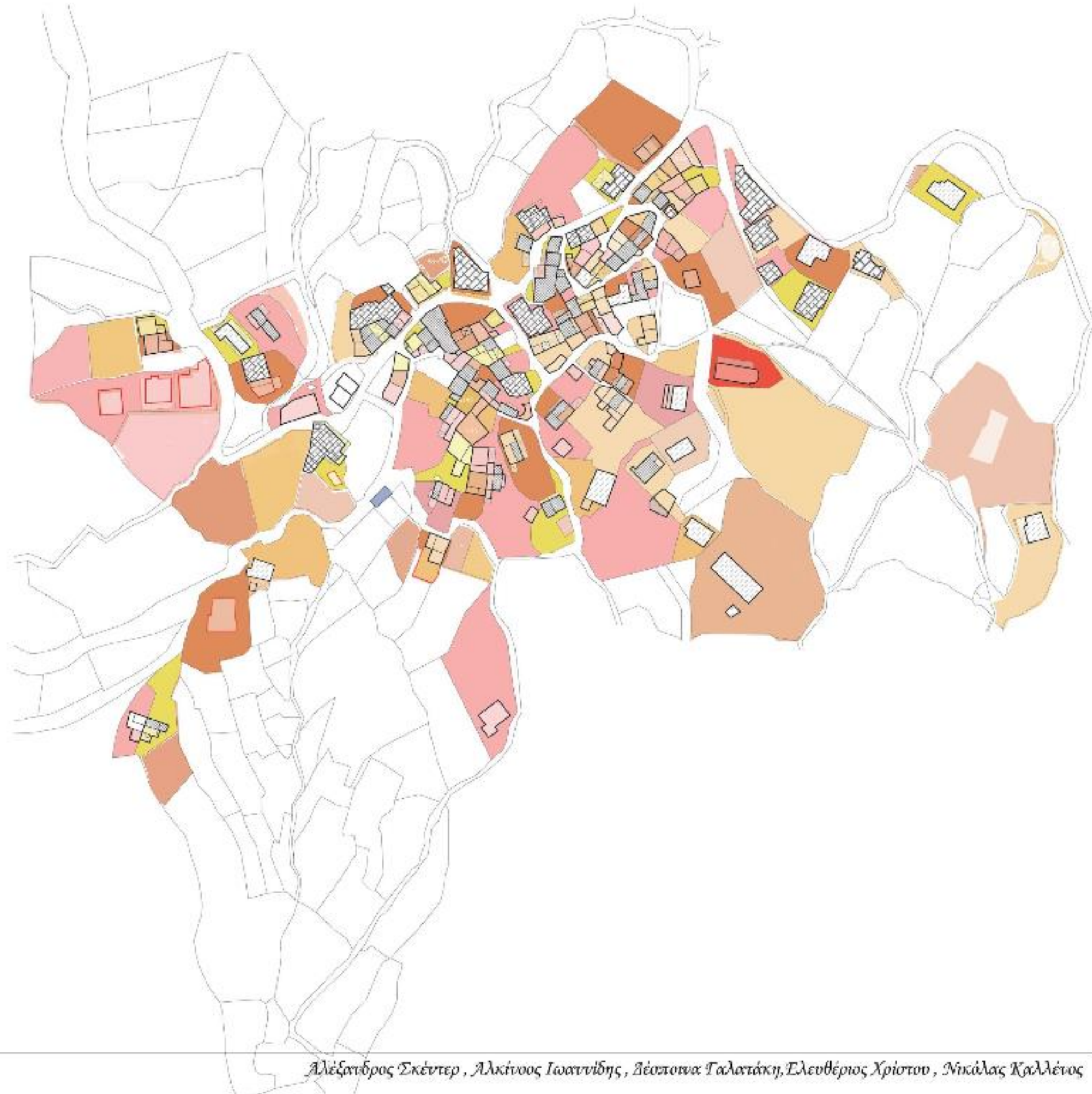
Αλέξανδρος Σκέουερ, Αλέκος Γαλανίδης, Λεωνοίνα Γαλατάκη, Γλευθέριος Χρίστου, Νικόλας Καλλένος

B) Πολεοδομία - Τοπογραφία

Διαχωρισμός Τεμαχίων Γης

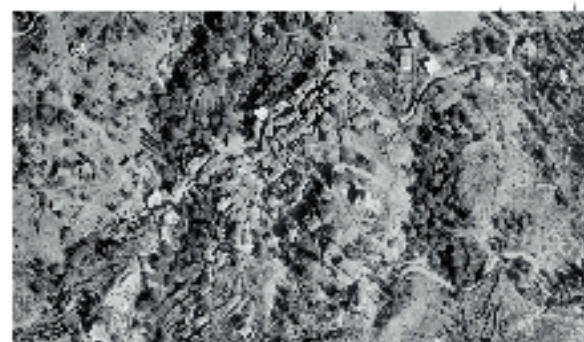
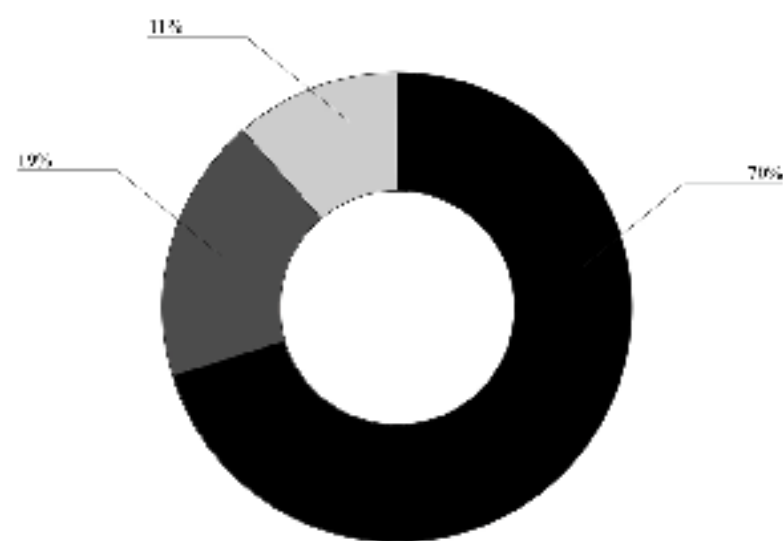
Στον πυρήνα του χωριού , όπου άρχισε να δημιουργείται ο οικισμός , παρατηρούμε τα πλείστα κτίσματα να μοιράζονται μια μεσοτοιχία ίσως λόγω του υψομέτρου και της ανάγκης για προστασία απο τον ψυχρό αέρα . Στην περίμετρο του οικισμού παρατηρούνται ότι παραδοσιακά κτίσματα τοποθετούνται σε μεγαλύτερα τεμάχια γης , όπου οι κάτοικοι θα μπορούσαν να καλλιεργήσουν την γη τους

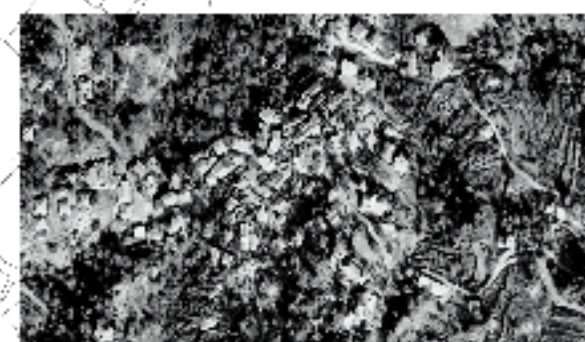
Δόμηση Χωριού

Με βάση τον χάρτη δομημένου-αδόμητου παρατηρούμε ότι ο πυρήνας του χωριού είναι πολύ πυκνοκατοικημένος με τα αναξιοποίητα τεμάχια να είναι ελάχιστα. Αυτό συνέβαινε κυρίως λόγω γεωμορφολογίας αφού υπήρχαν πολλές υψομετρικές διαφορές και δεν ήταν εύκολο να βρουν επίπεδα οικόπεδα. Επίσης, το ότι τα σπίτια ήταν το ένα πολύ κοντά στο άλλο, πρόσφερε και ενός είδους ασφάλεια για τους κατοίκους και τους οικισμούς. Ως αποτέλεσμα αυτής της πυκνοκατοίκησης υπήρξαν τα βιοκλιματικά ωφέλη, όπου τον χειμώνα δεν μπορούσε εύκολα να κτηθεί ο κρύος αέρας στις κατοικίες και το καλοκαίρι ήταν πιο δροσερές.

Η τεράστια πλειοψηφία των κτηρίων που υπάρχουν στο χωριό είναι κτήρια που έχουν κτιστεί πριν το 1963 με ποσοστό 70%. Λόγω της έλλειψης εργασίας καθώς και της μη λειτουργίας των μεταλλείων και της διακοπής της υλοτομίας στην περιοχή, άρχισε η ραγδαία εγκατάλειψη του χωριού από τους κατοίκους όπως φαίνεται και στο πιο κάτω διάγραμμα. Μόλις το 19% είναι τα κτήρια που έχουν κτιστεί από το 1993 και μόλις το 11% από αυτά είναι νέες οικοδομές καθώς έχουν κτιστεί από το 2009 και μετά.

1963

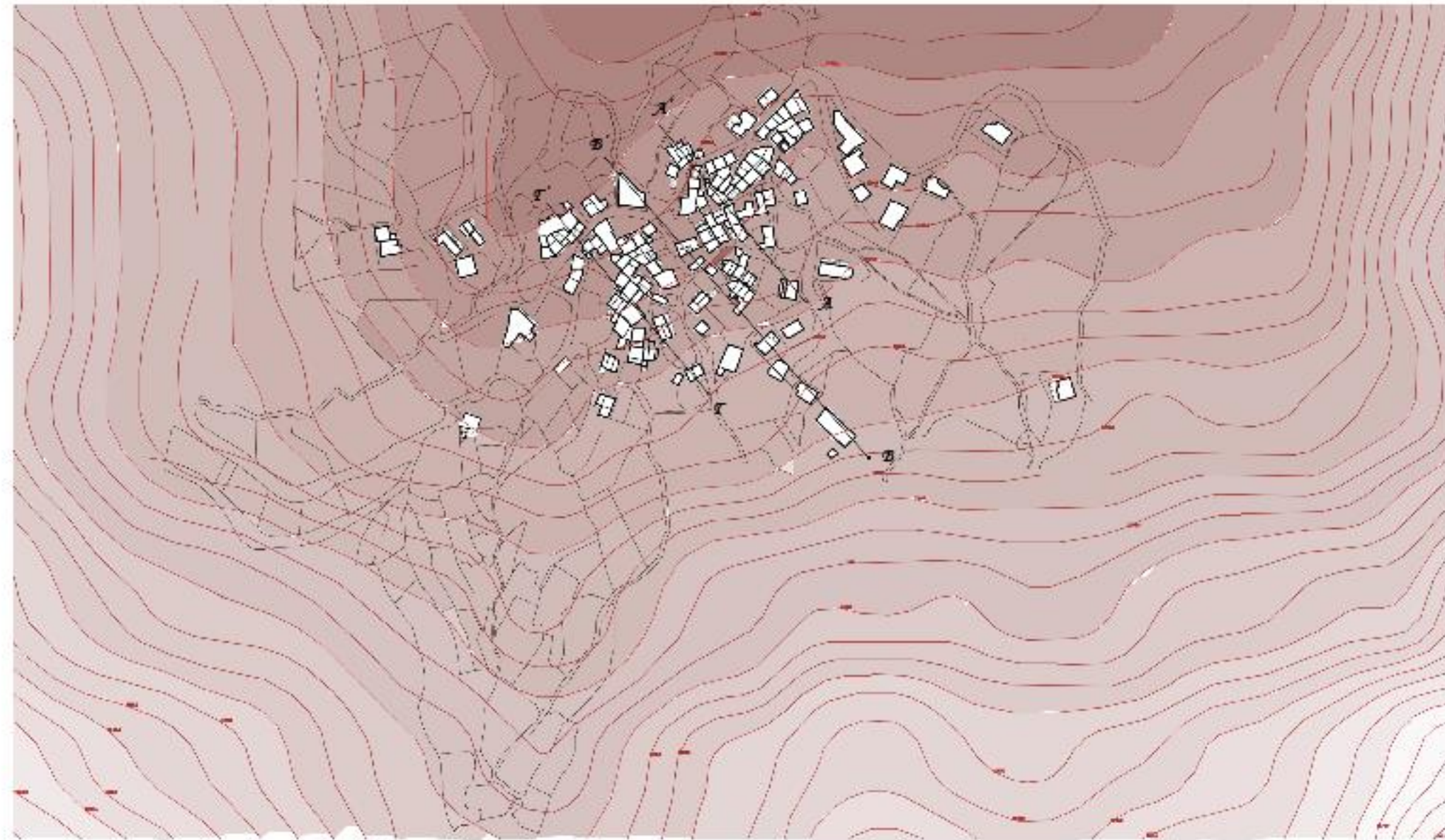
1993

2009

Γεωμορφολογία Έδαφους-Ένταξη Οικισμού

Τα σπήλια είναι ένα ορεινό χωριό που βρίσκεται περίπου 1000 μετρα πάνω απο το επίπεδο της επιφάνειας της θάλασσας . Πιο συγκεκριμένα, ο οικισμός ξεκινά στα 1090 μετρα και καταλήγει στα 1050 μετρα πάνω απο τη στάθμη της Μεσογείου. Λόγω της έντονης κλίσης του εδάφους, υπάρχει περιορισμένος αριθμός επίπεδων επιφανειών, παράγοντας που καθόρισε την κατακόρυφη ανάπτυξη του οικισμού. Οι τοπογραφικές τομές δείχνουν ενδεικτικά την ένταξη των κατοικιών στο ανάγλυφο του εδάφους και τις σχέσεις μεταξύ τους στον οικισμό και γενικά τη σχέση του οικισμού με το βουνό του Τροόδους.

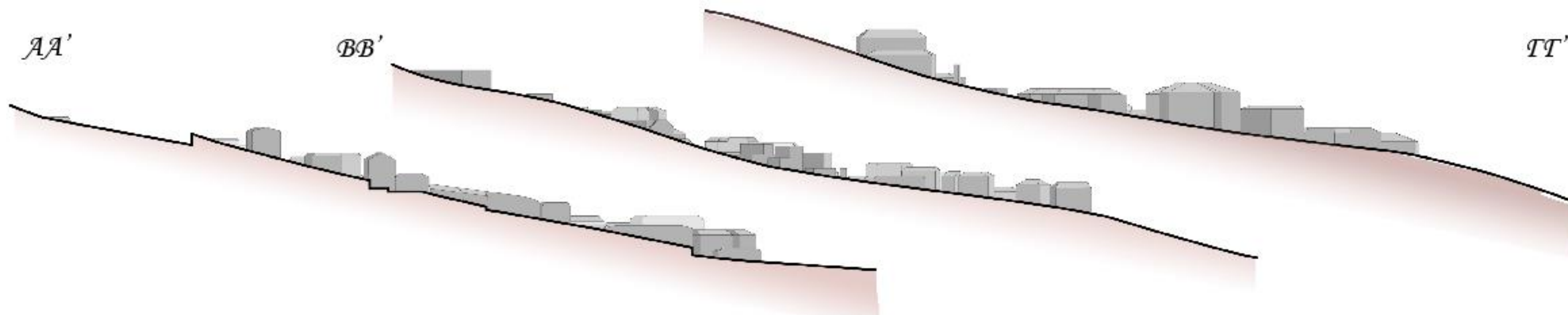
1160m

1040m

ΑΑ'

ΒΒ'

ΓΓ'

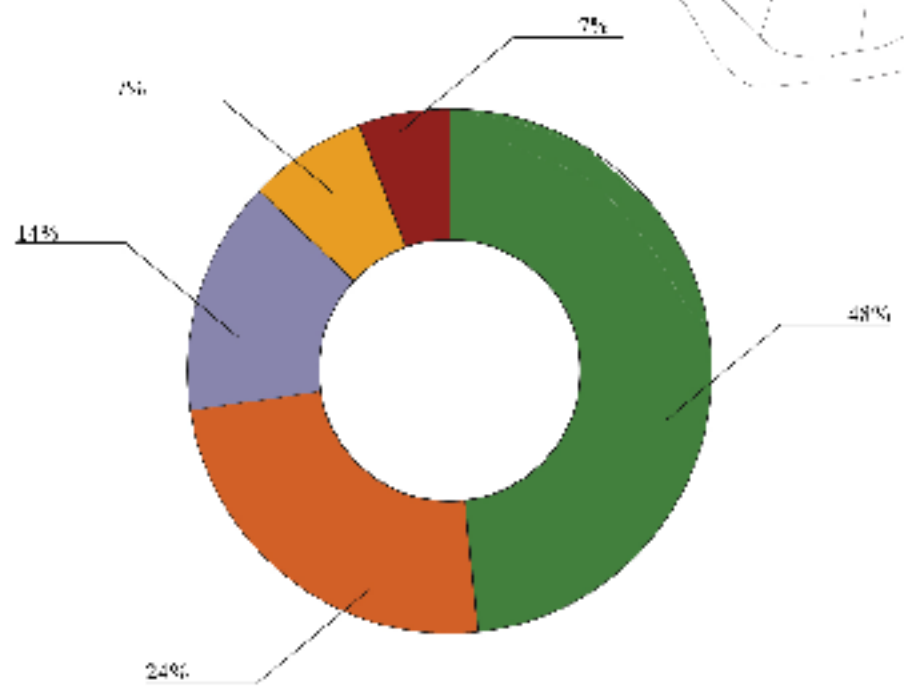
Αδιέξοδα

Τα αδιέξοδα στον οικισμό των Σπηλιών είναι στενά περάσματα που ορίζουν ένα δημόσιο διάδρομο που οδηγεί στις εισόδους των κτισμάτων. Ως επί το πλείστον έχουν πλάτος 2-3 μέτρα και καταλήγουν σε ένα ξωπόρτι. Οι κατοικίες που βρίσκονται εκατέρωθεν του διαμήκη άξονα έχουν απευθείας πρόσβαση στο δρόμο καθώς και ανοίγματα προς την πλευρά αυτή. Αυτά τα αδιέξοδα αν και δημόσιας φύσεως έχουν μια πιο ιδιωτική χροιά, ωστόσο αποτελούν ταυτόχρονα σημείο αλληλεπίδρασης των γειτονικών κατοικιών. Σε αρκετές περιπτώσεις, ηλιακοί, βεράντες και αυλές ανοίγουν προς αυτά τα αδιέξοδα

Δόμηση Χωριού

Λόγω αυτής της μετακίνησης των ανθρώπων προς τις πόλεις ένα σεβαστό ποσοστό (24%) των κτηρίων που βρίσκονται στον πυρήνα του χωριού έχουν μείνει ερειπωμένα. Ωστόσο αρχίζει να υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον από απόδημους και ξένους για την απόκτηση εξοχικού στο χωριό. Αρκετά κτήρια του οικισμού έχουν συντηρηθεί με το ποσοστό αυτών των κτηρίων να ανέρχεται στο (48%). Αντίθετα όμως ένα ποσοστό (14%) κατοικιών έχουν κατεδαφιστεί και στη θέση τους έχουν κτιστεί νέες οικοδομές. Ακόμη σε κάποιες οικοδομές υπήρξε προσθήκη ενός ακόμη ορόφου ή κάποιων δωματίων πάνω στην υφιστάμενη οικοδομή με ποσοστό (7%). Τέλος λόγω της αλλαγής των προσβάσεων σε κάποιους δρόμους μερικοί ιδιοκτήτες έχουν προσθέσει πάνω από την υφιστάμενη οικοδομή ένα όροφο με πρόσβαση προς τον δρόμο αφήνοντας όμως την υφιστάμενη οικοδομή ερειπωμένη με ποσοστό αυτών των οικοδομών περίπου (7%).

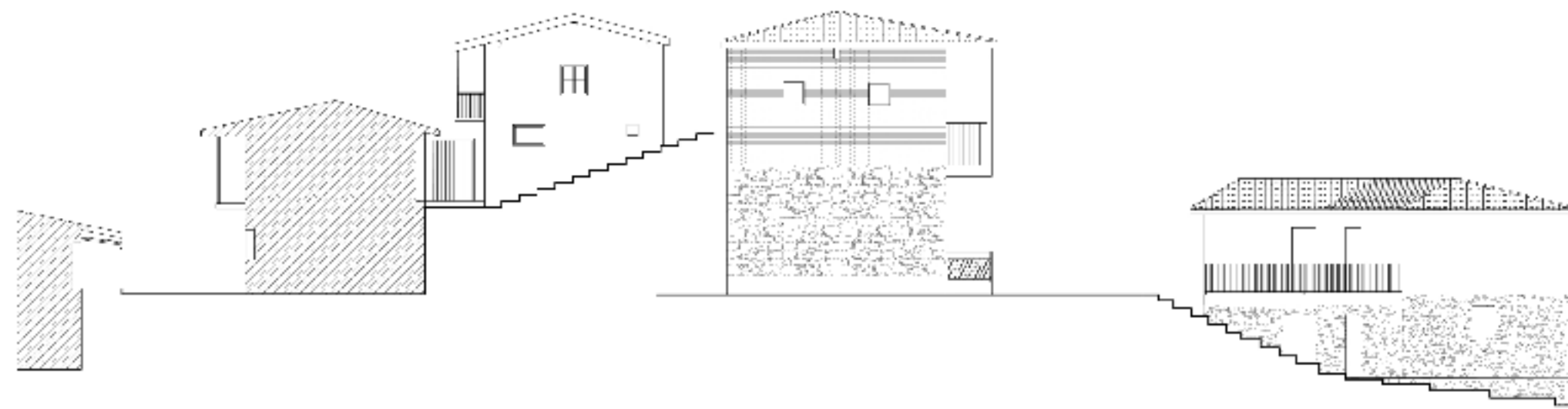
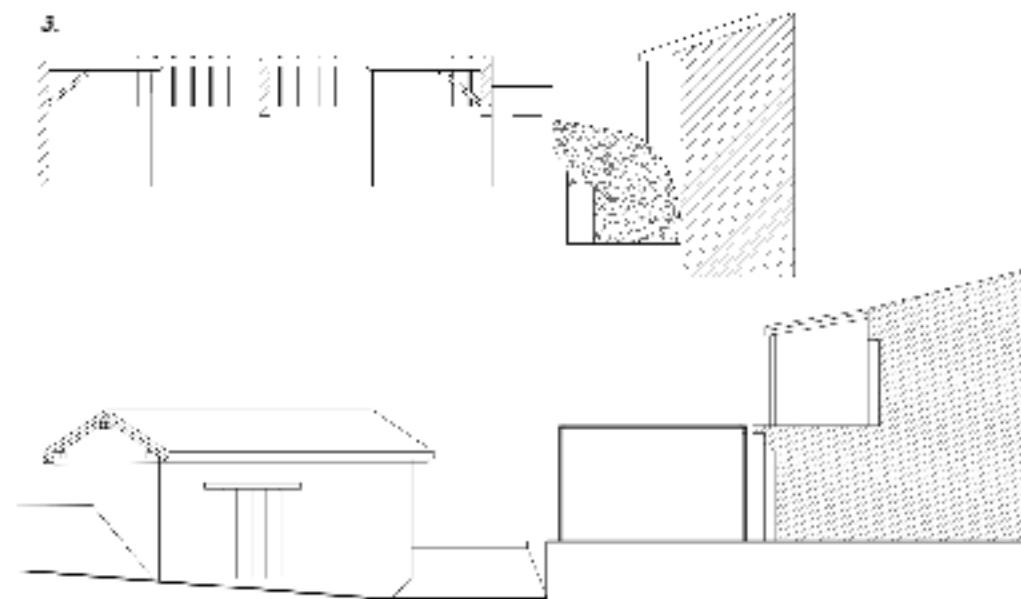
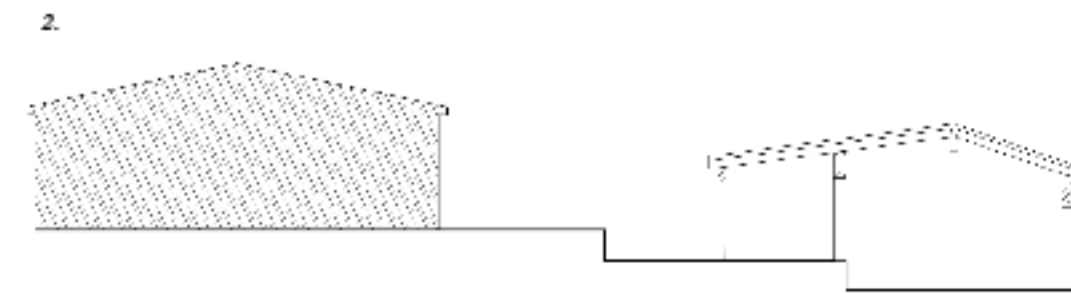
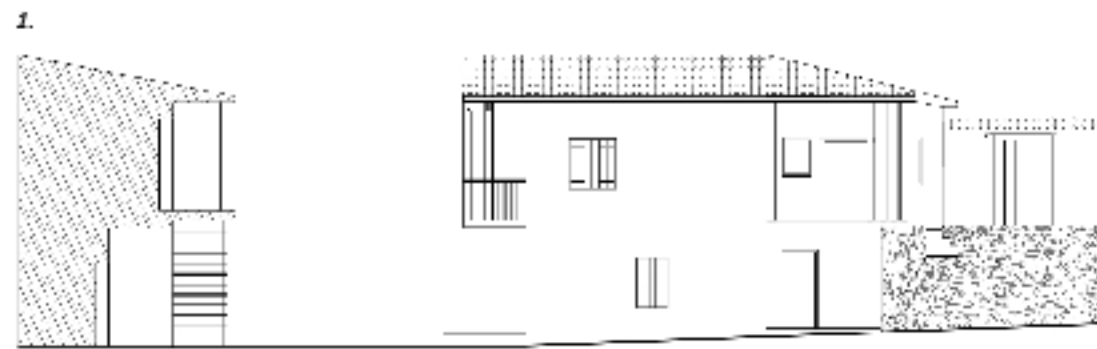
■ Συντηρημένα
 ■ Προσθήκες
 ■ Νέες Οικοδομές
 ■ Ερειπωμένα/Εγκαταλελειμμένα
 ■ Απο κάτω εγκαταλελειμμένο και απο πάνω προσθήκη

Αλέξανδρος Σκέντερ, Αλέκκος Γεωργιάδης, Βούτσοια Γαλατάκη, Ελευθέριος Χρίστου, Νικόλαος Καλλένος

Σχέση Δρόμου -Κατοικίας

Οι εγκάρσιες τομές δείχνουν τις σχέσεις μεταξύ των δρόμου και των κατοικιών. Αναδεικνύεται επίσης η σχέση μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού χώρου. Ακόμα διαφαίνεται η γειτνίαση μεταξύ των κατοικιών και η ένταξή τους στο ανάγλυφο του εδάφους.

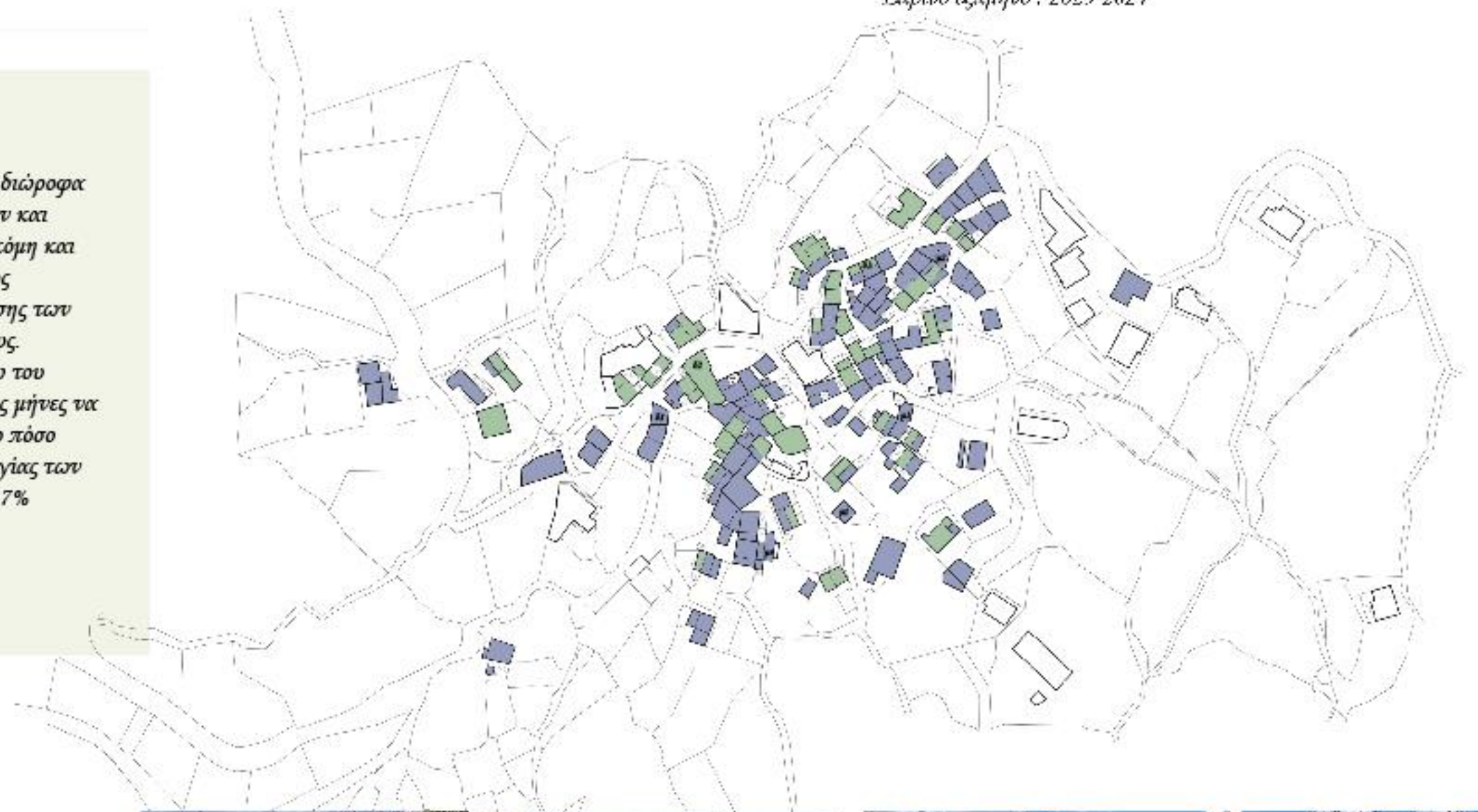
4.

5.

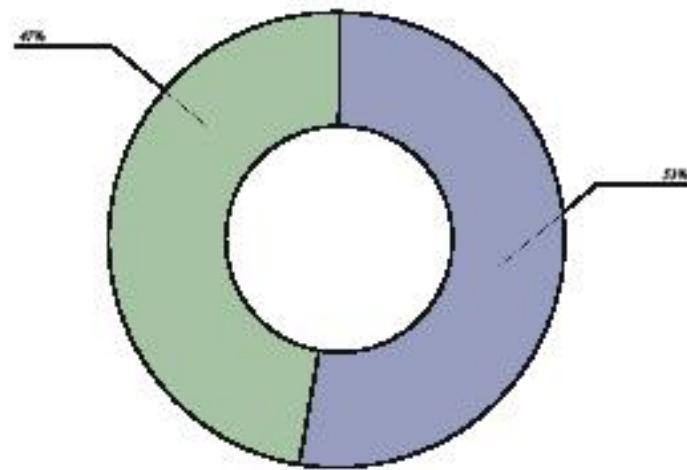
6.

Διώροφα- Μονώροφα

Από τον χάρτη παρατηρείται ότι υπάρχουν περισσότερα διώροφα παρα μονώροφα κτίρια. Συνήθως στα διώροφα υπάρχουν και βεράντες είτε στην 1 πλευρά του κτιρίου, στις 2, στις 3 ακόμη και στις τέσσερις πλευρές του. Παρατηρείται μεγάλος αριθμός διώροφων οικοδομών πιθανώς λόγω της μειωμένης έκτασης των τεμαχίων και της μη ομαλής γεωμορφολογίας του εδάφους. Τα διώροφα εκτός από περισσότερο χώρο στο σπίτι, λόγω του ύψους τους εμποδίζουν τον ήλιο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες να εισέρχεται στον δρόμο. Αυτό βέβαια εξαρτάται και από το πόσο πυκνοκατοικημένη είναι μια περιοχή. Τα ποσοστά αναλογίας των κατοικιών σε διώροφα και μονώροφα είναι 53.3% και 47.7% αντίστοιχα.

■ Διώροφα ■ Μονώροφα

Μονώροφα

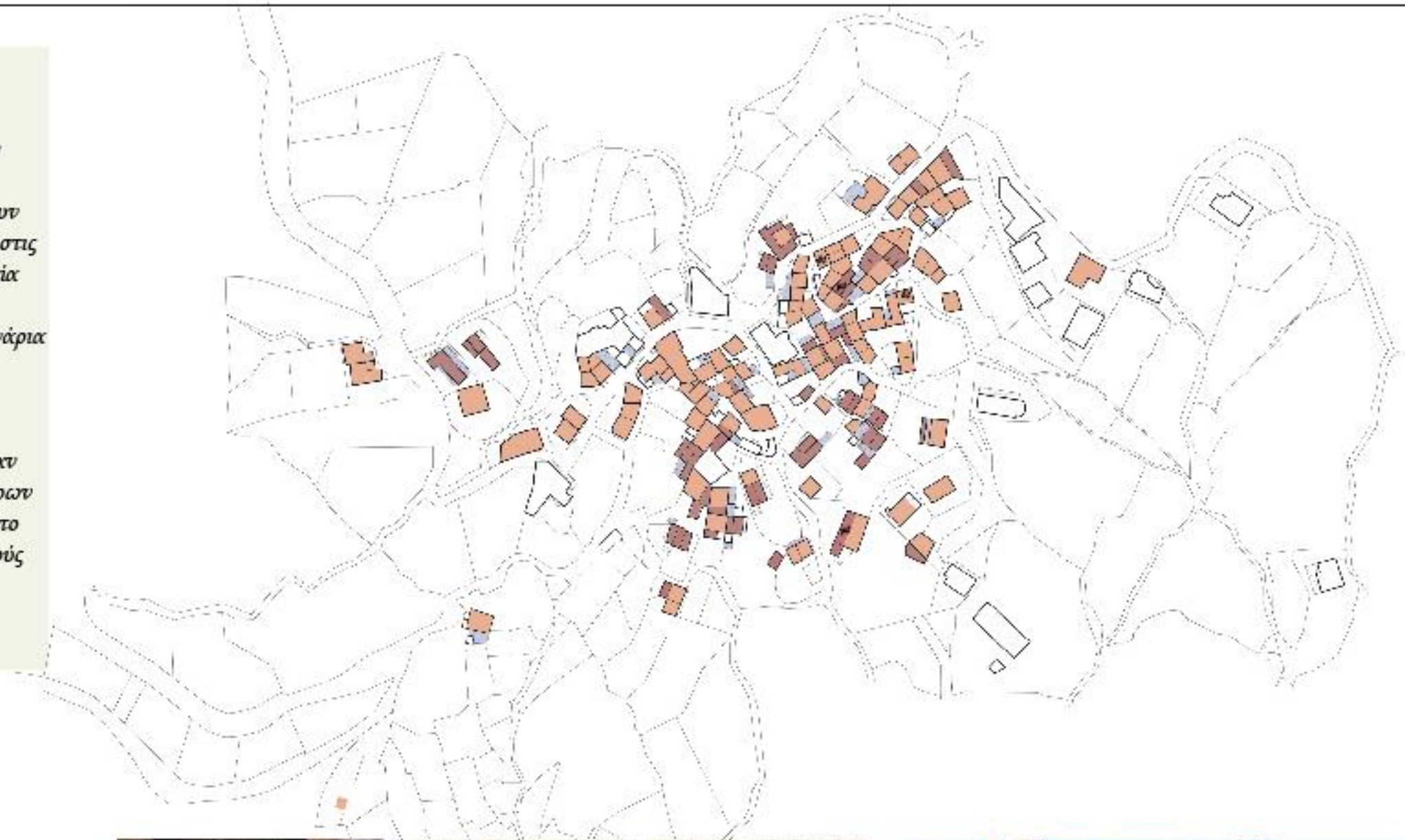

Διώροφα

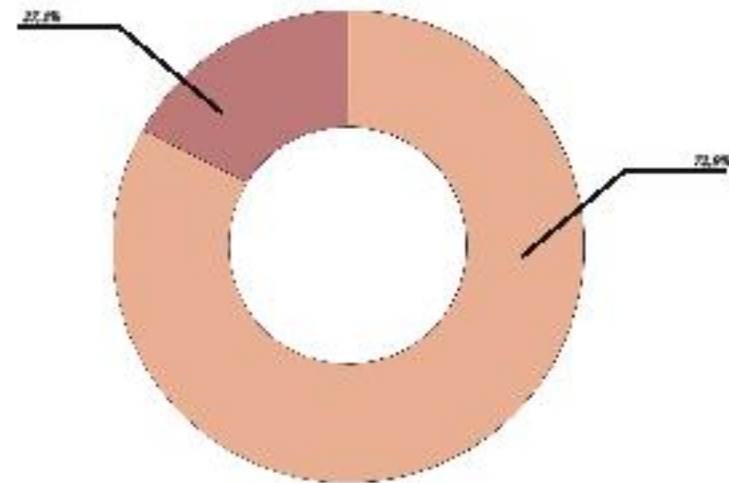
Ανάλυση δωματίων

Όπως παρατηρείται στον χάρτη τα περισσότερα σπίτια έχουν τυπολογία δίχωρου και τρίχωρου παρά μακριναριού. Οι περισσότεροι κάτοικοι προτιμούν τα δίχωρα, διότι γενικά έχουν περισσότερη ευρυχωρία. Δίνουν περισσότερο χώρο και άνεση στις ανάγκες των κατοίκων, αλλά εξυπηρετούν και στην προστασία από καυρικές συνθήκες.
 Η αναλογία σε ποσοστό των δίχωρων σε σχέση με τα μακρινάρια είναι 72.9% με 27.1% αντίστοιχα.

Επιπλέον, παρατηρούνται σε κάποια σπίτια ηλιακοί και βεράντες. Οι περισσότεροι ηλιακοί σήμερα είτε καταστράφηκαν και έμειναν βεράντες, είτε ανακατασκευάστηκαν. Υπάρχουν διάφορων ειδών ηλιακοί ανάλογα με το πού τοποθετούνται σε σχέση με το σπίτι και τον δρόμο. Συνολικά υπάρχουν 44 σπίτια με ηλιακούς από τα 107 της μελέτης.

■ Δίχωρο ■ Μακρινάρι ■ Ηλιακός

Μακρινάρι

Δίχωρα

Διατάξεις Κατοικιών

Στον οικισμό αυτό παρατηρούνται περίπου πέντε είδη διατάξεις δωματίων της κατοικίας. Η ύπαρξη αυτών των διάφορων διατάξεων οφείλεται κατά κύριο λόγο στο ότι τα παραδοσιακά σπίτια κτίζονται σταδιακά λόγω οικονομικών και υλικών λόγων αλλά και καθώς προσαρμόζονται στις ανάγκες που προεκύπτουν για κάθε οικογένεια. Οι τυπολογίες που παρατηρήθηκαν είναι οι κατοικίες ακανόνιστου σχήματος, οι κατοικίες γραμμικής ανάπτυξης, αυτές σε σχήμα T, οι οικισμοί που τα δωμάτια είναι διάσπαρτα στον οικόπεδο και η τυπολογία T.

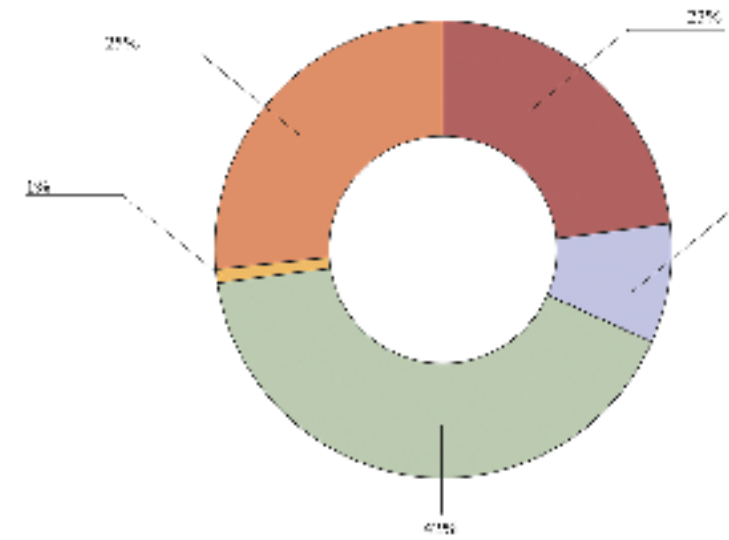
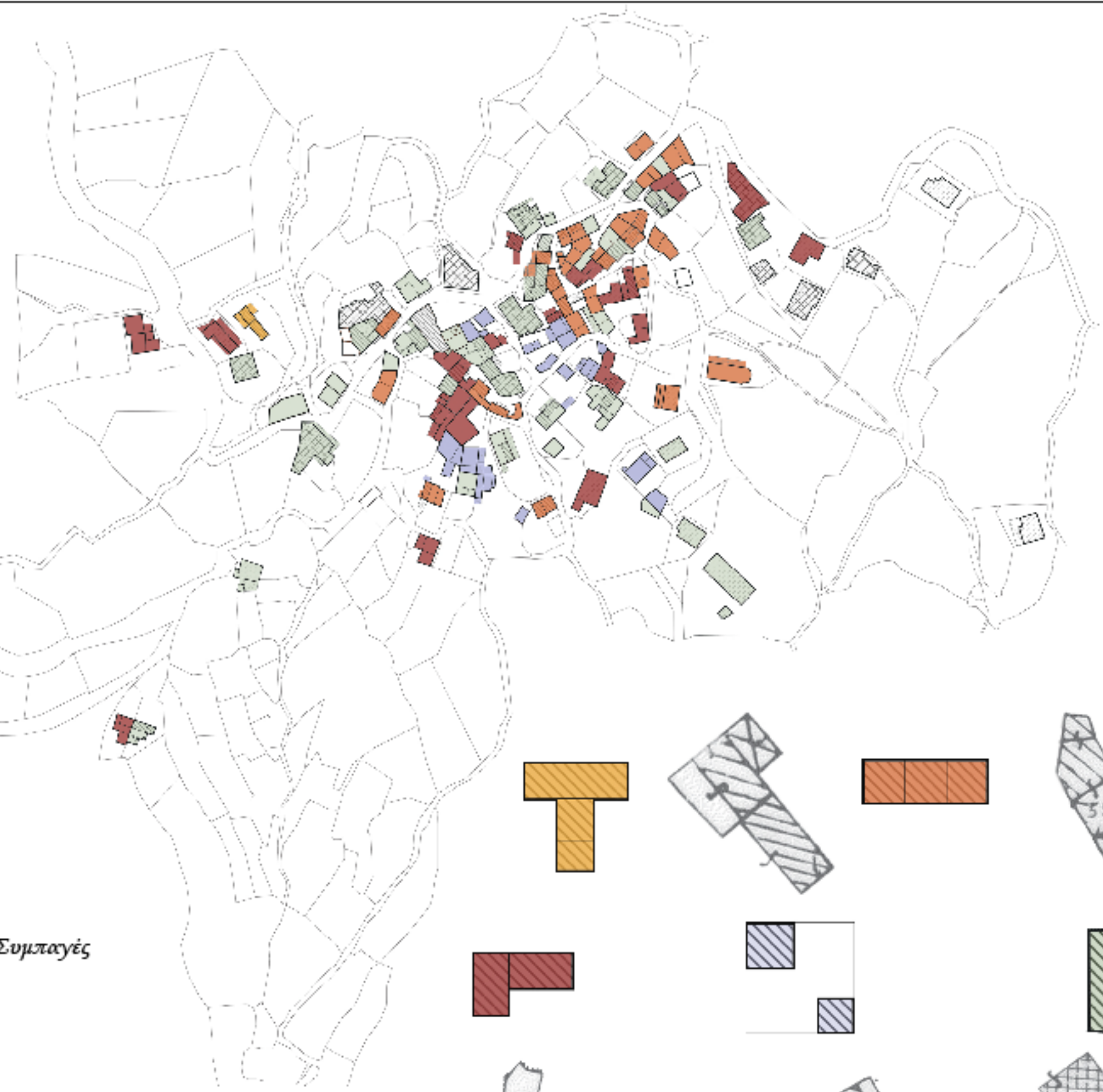
Η πιο συχνή τυπολογία που παρατηρούμε στον οικισμό είναι τα συμπλεγής/ακανόνιστου σχήματος με ποσοστό περίπου 42 %, όπου τα δωμάτια στο οικόπεδο χωροθετούνται ακανόνιστα σε διαφορετικές κατευθύνσεις.

Η επόμενη σε συχνότητα τυπολογία που συναντούμε είναι η ανάπτυξη των δωματίων γραμμικά με ποσοστό της τάξης του 25%. Στη συγκεκριμένη τυπολογία τα δωμάτια τοποθετούνται γραμμικά και σε σειρά το ένα δίπλα από το άλλο.

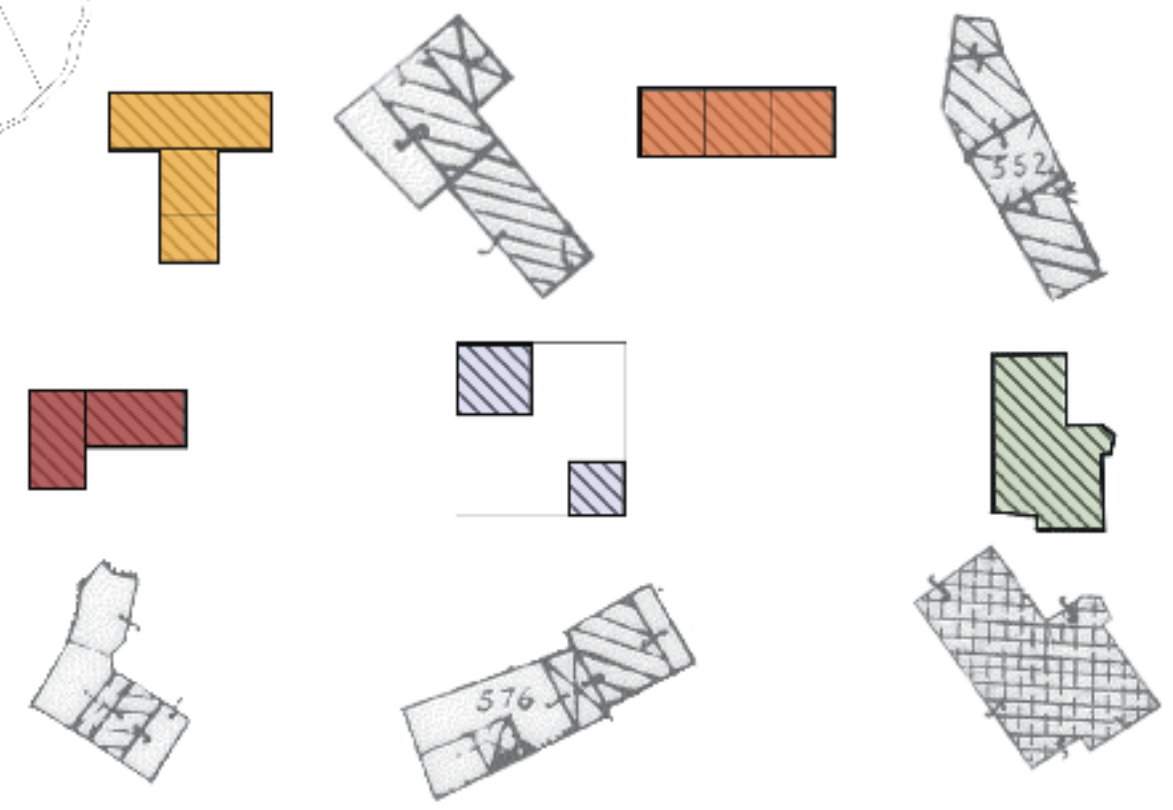
Η ανάπτυξη σε σχήμα T είναι επίσης διαδεδομένη στον οικισμό με ποσοστό 23%. Στη συγκεκριμένη τυπολογία μερικά δωμάτια είχαν γραμμική διάταξη και άλλα τοποθετούνταν κάθετα σε αυτά που στην συνέχεια αναπτύσσεται μπροστά τους η αυλή.

Σε ποσοστό 9 % συναντούμε τις οικοδομές στις οποίες τα δωμάτια είναι διάσπαρτα στα οικόπεδα. Στη συγκεκριμένη τυπολογία τα κύρια δωμάτια αναπτύσσονται στα άκρα του οικοπέδου και στην άλλη άκρη συχνά τοποθετούνταν ηλιακοί μέσα στους οποίους έβαζαν τα ζώα τους ή ήταν οι βοηθητικοί τους χώροι.

Και τέλος η πιο σπάνια τυπολογία είναι αυτή του T με ποσοστό 1%.

- Ακανόνιστα/Συμπλεγής
- T
- Διάσπαρτα
- Γραμμικά
- T

Σχέση αυλής -κατοικίας

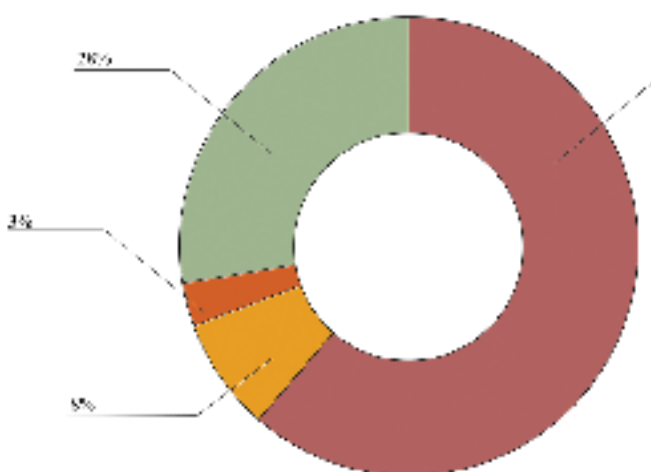
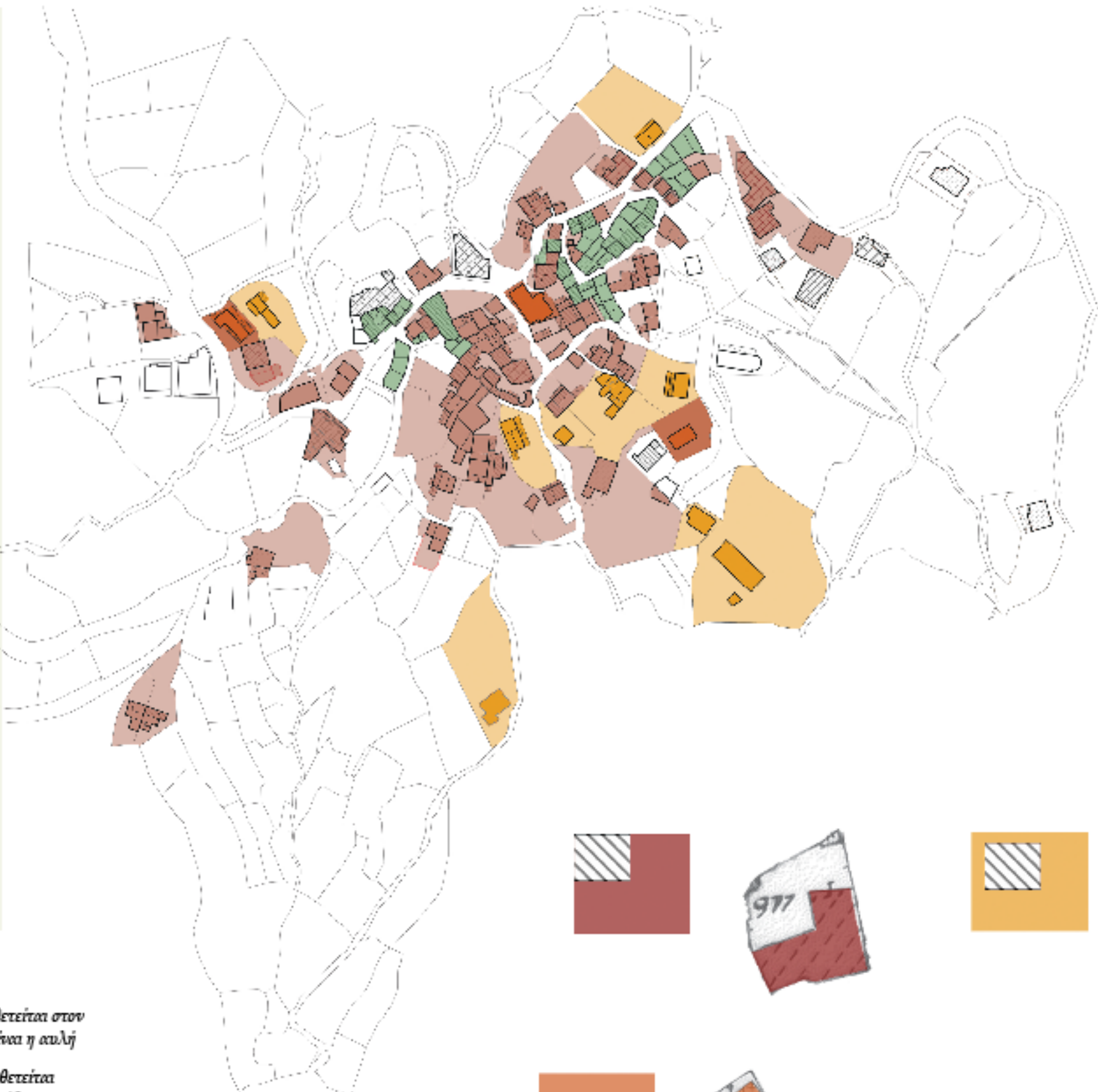
Στα παραδοσιακά σπίτια η έννοια της αυλής ήταν ανέκαθεν πολύ σημαντική. Όταν υπήρχε η δυνατότητα δημιουργίας εσωτερικής αυλής μέσα σε ένα οικοπέδο γινόταν προσπάθεια αξιοποίησης της στο έπακρο. Πέρα από βιοκλιματικά ωφέλη η εσωτερική αυλή εξυπηρετούσε πολλές άλλες λειτουργίες. Μέσα σε αυτή οι κάτοικοι έκαναν πολλές δραστηριότητες, όπως η επεξεργασία των προϊόντων που παρήγαγαν, η παρασκευή φρωμιών μέσα από τους φούρνους που υπήρχαν συχνά σε αυτή κ.α.

Η πιο συνηθισμένη διάταξη σπιτιού και αυλής είναι αυτή στην οποία τα δωμάτια χωροθετούνται στο όριο του οικοπέδου, με ποσοστό 61%. Αυτή η διάταξη παρατηρείται στον πυρήνα του χωριού όπου λόγω του ότι τα οικοπέδα ήταν πιο μικρά προσπαθούσαν να τοποθετήσουν την κατοικία τους στα όρια του οικοπέδου ώστε να δημιουργήσουν όσο πιο μεγάλη εσωτερική αυλή τόσο για πρακτικούς λόγους όσο και για καλύτερο αερισμό και φωτισμό της κατοικίας.

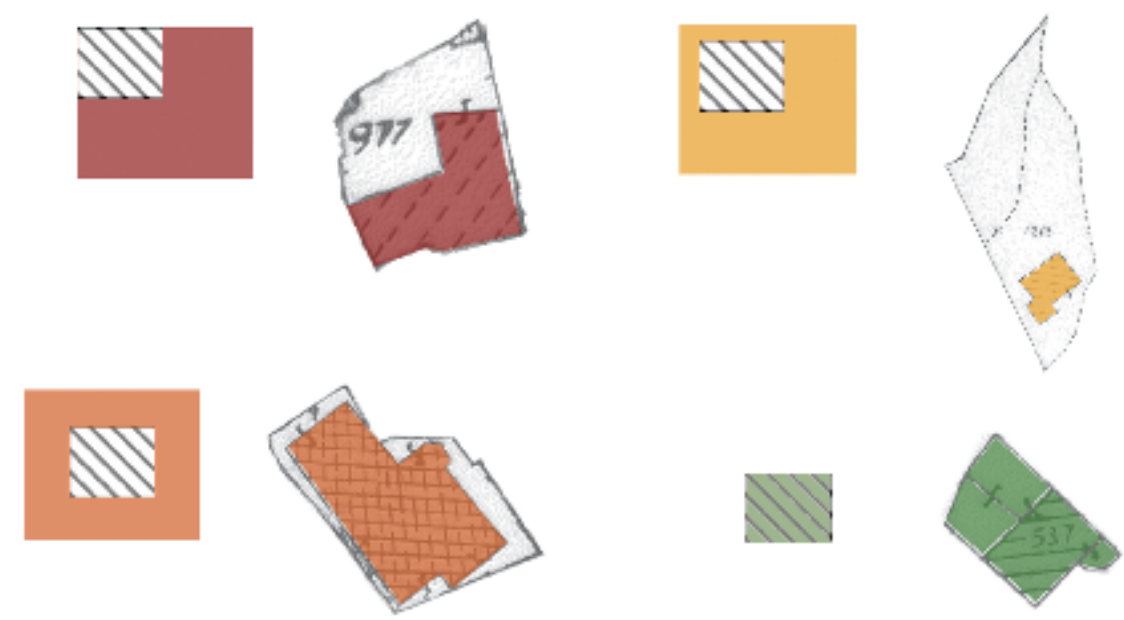
Με ποσοστό γύρω στο 28% έχουμε τις κατοικίες που δεν έχουν αυλή και αυτά βρίσκονται κατά κύριο λόγο μέσα στον πυρήνα όπου εκεί τα οικοπέδα ήταν ακόμα πιο μικρά.

Σε απόσταση από τον πυρήνα οι αυλές μεγαλώνουν και τα δωμάτια τοποθετούνται στη μια πλευρά του οικοπέδου χωρίς να ακουμπάνε, με την συγκεκριμένη διάταξη να φτάνει ποσοστό της τάξεως του 8%. Αυτό πιθανό να συνέβαινε λόγω πιθανής χωροθέτησης των ζώων στα οικοπέδα αυτά με αποτέλεσμα να απαιτείται περισσότερος χώρος για αυλή.

Τέλος πιο σπάνια το σπίτι τοποθετείτο στο κέντρο του οικοπέδου με ποσοστό 3%. Αυτή η διάταξη ήταν σπάνια γιατί διασπούσε τον χώρο της αυλής.

- Τα δωμάτια χωροθετείται στο κέντρο και γύρω είναι η αυλή
- Τα δωμάτια χωροθετείται στα όρια του οικοπέδου
- Τα δωμάτια χωροθετείται στην άκρη του οικοπέδου χωρίς να βρίσκεται πάνω στα όρια
- Το σπίτι δεν έχει αυλή

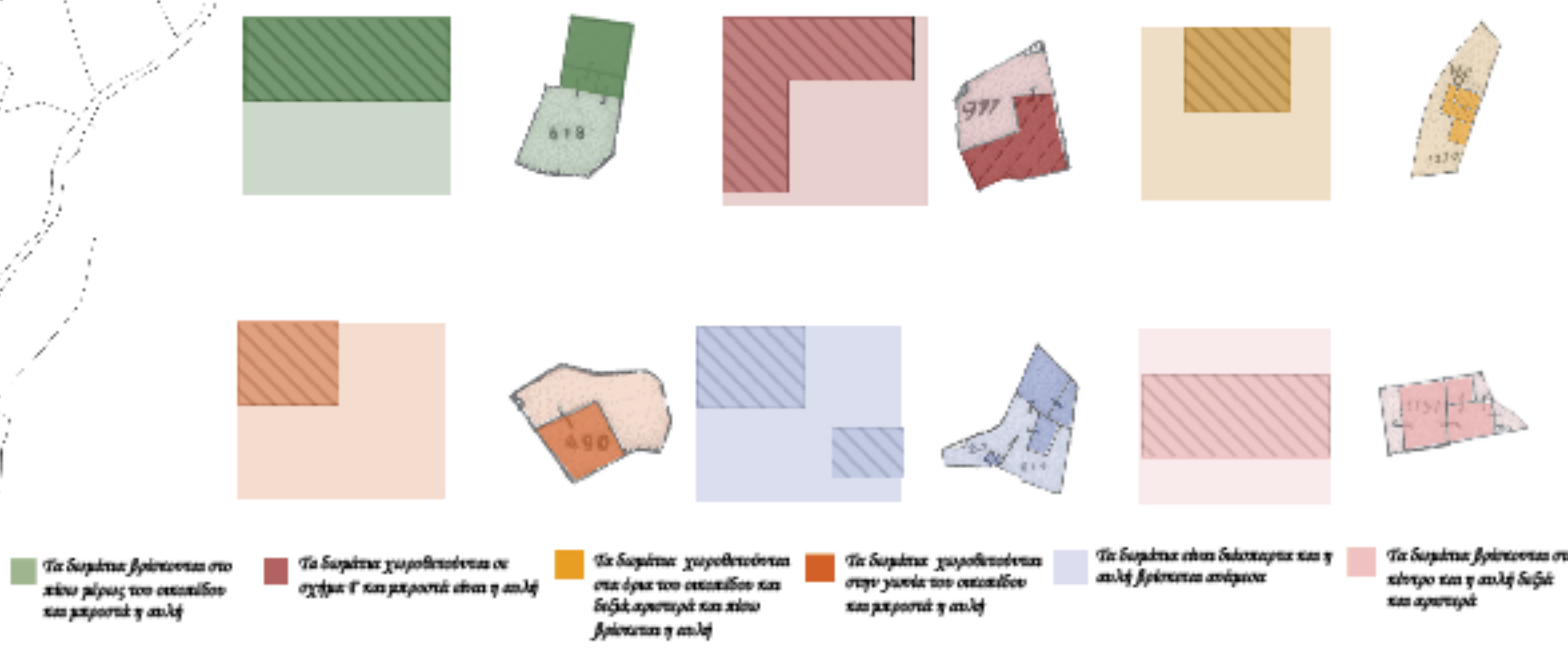
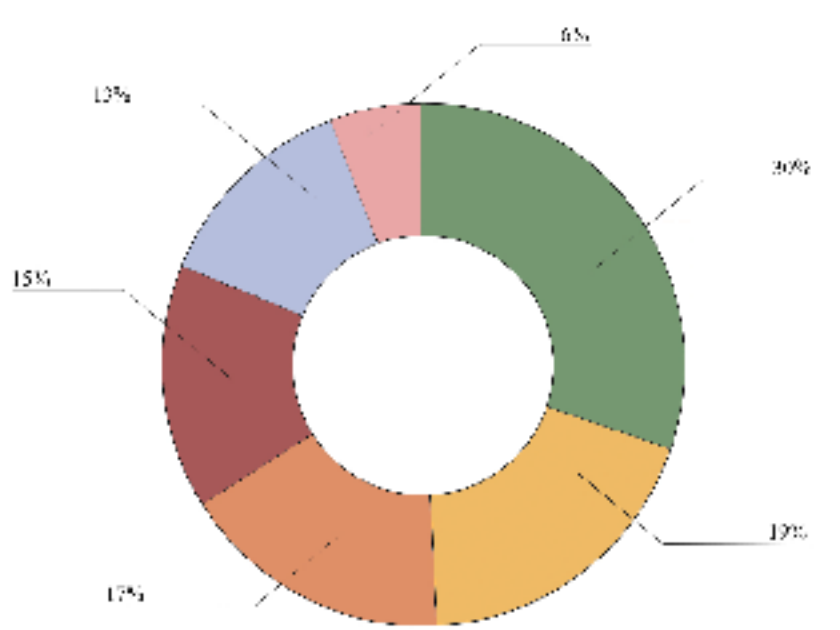
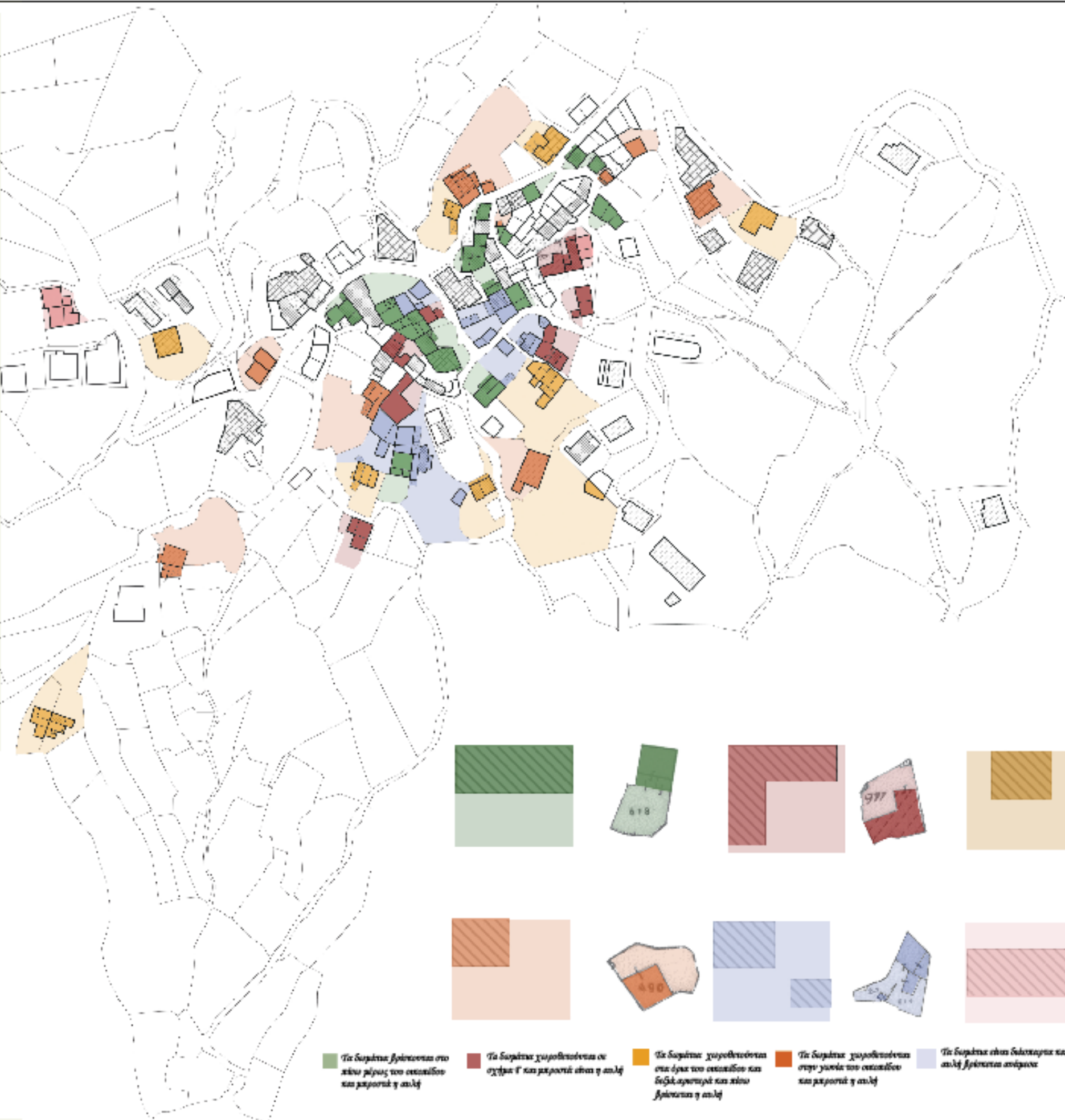
Σχέση αυλής -κατοικίας

Όπως είδαμε και στην προηγούμενη μας ανάλυση παρατηρούμε ότι η πιο διαδεδομένη διάταξη αυλής-σπιτιού ήταν αυτή όπου τα δωμάτια χωροθετούνται πάνω στα όρια του οικοπέδου. Σε αυτή την κατηγορία συναντούμε και διάφορες παραλλαγές ανάλογα με τη θέση της και τη σχέση της με τον δρόμο.

Καταρχάς η πιο συνηθισμένη διάταξη είναι εκείνη όπου τα δωμάτια βρίσκονται στο πίσω μέρος του οικοπέδου και μπροστά η αυλή με ποσοστό 30%. Τη διάταξη αυτή τη συναντούμε στον πυρήνα του χωριού.

Ακολουθώς με ποσοστό 19%, συναντούμε τη διάταξη όπου τα δωμάτια χωροθετούνται στα όρια του οικοπέδου και δεξιά, αριστερά και πίσω βρίσκεται η αυλή. Αυτή η διάταξη παρατηρείται πιο έξω από τον πυρήνα του χωριού όπως και αυτή όπου τα δωμάτια χωροθετούνται στην γωνία του οικοπέδου και μπροστά η αυλή, με ποσοστό γύρω στα 17%. Στόχος τους ήταν να εκμεταλλευτούν περισσότερο την αυλή με της περισσότερες φορές τα δωμάτια να είναι λίγα και μικρά.

Στην συνέχεια με ποσοστό 15% συναντούμε τα δωμάτια που χωροθετούνται σε σχήμα Γ και μπροστά είναι η αυλή. Ακόμη τα δωμάτια που είναι διάσπαρτα και η αυλή βρίσκεται ανάμεσα είναι σε ποσοστό γύρω στα 13%. Σε αυτή την περίπτωση η αυλή λειτουργούσε ως διαχωριστικό στοιχείο μεταξύ των δωματίων καθώς από τη μία πλευρά αναπτύσσονταν τα κυρία δωμάτια και από την άλλη πλευρά οι βοηθητικοί χώροι ή κάποιου είδους στάβλος για τα ζώα τους.

Τυπολογίες Ηλιακών

Όπως παρατηρείται στον χάρτη υπάρχουν 11 ηλιακοί συνόμοια. Οι ηλιακοί χωρίζονται σε 4 είδη:

- Οι ηλιακοί ως εισόδοι
- Οι ηλιακοί στο πίσω μέρος της κατοικίας
- Οι ηλιακοί μέσα στην κατοικία
- Οι ηλιακοί χωρίς επαφή με το κτίριο

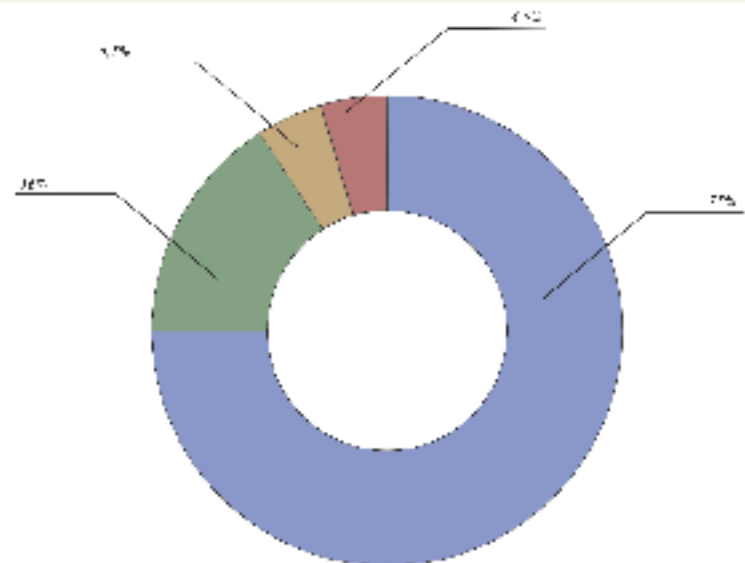
Οι ηλιακοί ως εισόδοι χρησιμοποιούνται ως στεγασμένοι χώροι υποδοχής, οι οποίοι προστατεύουν την είσοδο από τον ήλιο τους καλοκαιρινούς μήνες και σηματοδοτούν την κόρια είσοδο.

Οι ηλιακοί στο πίσω μέρος κυρίως ήταν σαν στεγασμένες βεράντες οι οποίες πάλι προστατεύουν τον χώρο από τις καυτικές συνθήκες αλλά δρουν και ως χώρος ξεκούρασης για τους ιδιοκτήτες προσφέροντας ταυτόχρονα ιδιωτικότητα.

Οι ηλιακοί μέσα στα κτίρια βοηθούν στον φυσικό αερισμό του κτιρίου και γενικά στον βιοκλιματισμό. Επίσης, δημιουργούν διάδρομο κίνησης στους χώρους του κτιρίου.

Οι ηλιακοί που είναι χωρίς επαφή με το κτίριο συνήθως χρησιμοποιούνταν για τα ζώα των κατοίκων προσφέροντάς τους ενός είδους στέγαση.

Τα ποσοστά ηλιακών (εισόδοι, πίσω μέρος, μέσα και αποκαμημένοι) είναι 75% ,16% , 4,5% και 4,5%.

- Οι ηλιακοί ως εισόδοι
- Οι ηλιακοί στο πίσω μέρος της κατοικίας
- Οι ηλιακοί χωρίς επαφή με το κτίριο
- Οι ηλιακοί μέσα στην κατοικία

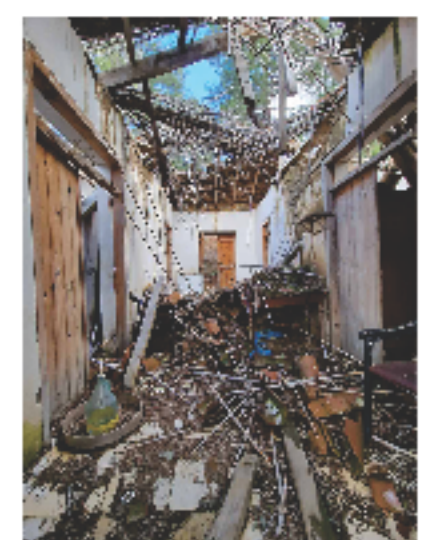
Οι ηλιακοί ως εισόδοι

Οι ηλιακοί στο πίσω μέρος της κατοικίας

Οι ηλιακοί χωρίς επαφή με το κτίριο

Οι ηλιακοί μέσα στην κατοικία

Δ) Μορφολογία

Όψεις Οικισμού- Αναπτύγματα Δρόμου

Οι όψεις κατά μήκος του δρόμου φανεράνουν την άμεση σχέση μεταξύ των κατοικιών και του δημόσιου χώρου. Φαίνονται οι γειτνιαζουσες σχέσεις μεταξύ των κτισμάτων. Αποτυπώνεται η σχέση μεταξύ κενου και πλήρου και οι αναλογίες μεταξύ των ανοιγμάτων και της τοιχοποιίας των κατοικιών. Οι περισσότερες κατοικίες έχουν επιχρυστεί ή πολλές έχουν ανακαινιστεί με αποτέλεσμα να μην φαίνονται ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του παλιού οικισμού όσον αφορά τα υλικά κατασκευής. Ωστόσο, η μορφολογία της όψης καθώς και τα ανοίγματα έχουν διατηρήσει τις ίδιες αναλογίες. Τα πλείστα παραδοσιακά ξύλινα παράθυρα έχουν αντικατασταθεί με σύγχρονα παράθυρα. Ιδιαίτερα εμφανής είναι η παρουσία ανώγειας βεράντας στα διώροφα κτίρια καθώς και του ηλιακού στην είσοδο της κατοικίας

Τυπολογίες ανοιγμάτων:

Στον οικισμό παρατηρείται μεγάλη ποικιλία στον τύπο των θυρωμάτων και των παραθύρων. Αρκετά έχουν διασωθεί ή συντηρηθεί στην αρχική τους κατάσταση, δηλαδή του πρώτου οικισμού που είχε σχηματιστεί ενώ άλλα έχουν διαμορφωθεί σε μεταγενέστερο στάδιο της ιστορίας του οικισμού, αφού παρουσιάζουν πιο σύγχρονες μορφολογικές και κατασκευαστικές τάσεις. Στις πλείστες περιπτώσεις, τόσο για την κάλυψη των ανοιγμάτων στις πόρτες και στα παράθυρα χρησιμοποιούνταν τα ξύλινα σανίδια. Σε παράθυρα παρατηρούμε επίσης αρκετά συχνά την χρήση ανοιγόμενων στοιχείων, που επέτρεπαν τον έλεγχο της ποσότητας του φωτός. Στις πόρτες εντύπωση δημιουργεί η συχνή εμφάνιση φεγγίτων πάνω από αυτές.

Παράθυρα από κάθετα ξύλινα σανίδια

Παράθυρα από ξύλινα σανίδια σε οριζόντια και κάθετη διάταξη

Παράθυρα από ξύλινα σανίδια που πλασιώνονται από ψημένο τουβλάκι

Παράθυρα με ξύλινα ανοιγόμενα φυλλαράκια

Παράθυρα με πλαίσιο από πελεκητή πέτρα

Παράθυρα με περίτεχνους μεταλλικούς ταμπλάδες

Παράθυρα με τζάμια

Θύρες πλασιωμένες από κόκκινο ψημένο τουβλάκι

Θύρες από κατακόρυφα ξύλινα σανίδια

Θύρες από κατακόρυφα και οριζόντια σανίδια

Θύρες από ξύλινα σανίδια και φεγγίτες

Θύρες με μεταλλικό διάκοσμο και τζάμι

Ε) Κατασκευή

1. Μονόροφο: Βάση: πέτρα
 Πάνω: πλιθάρι

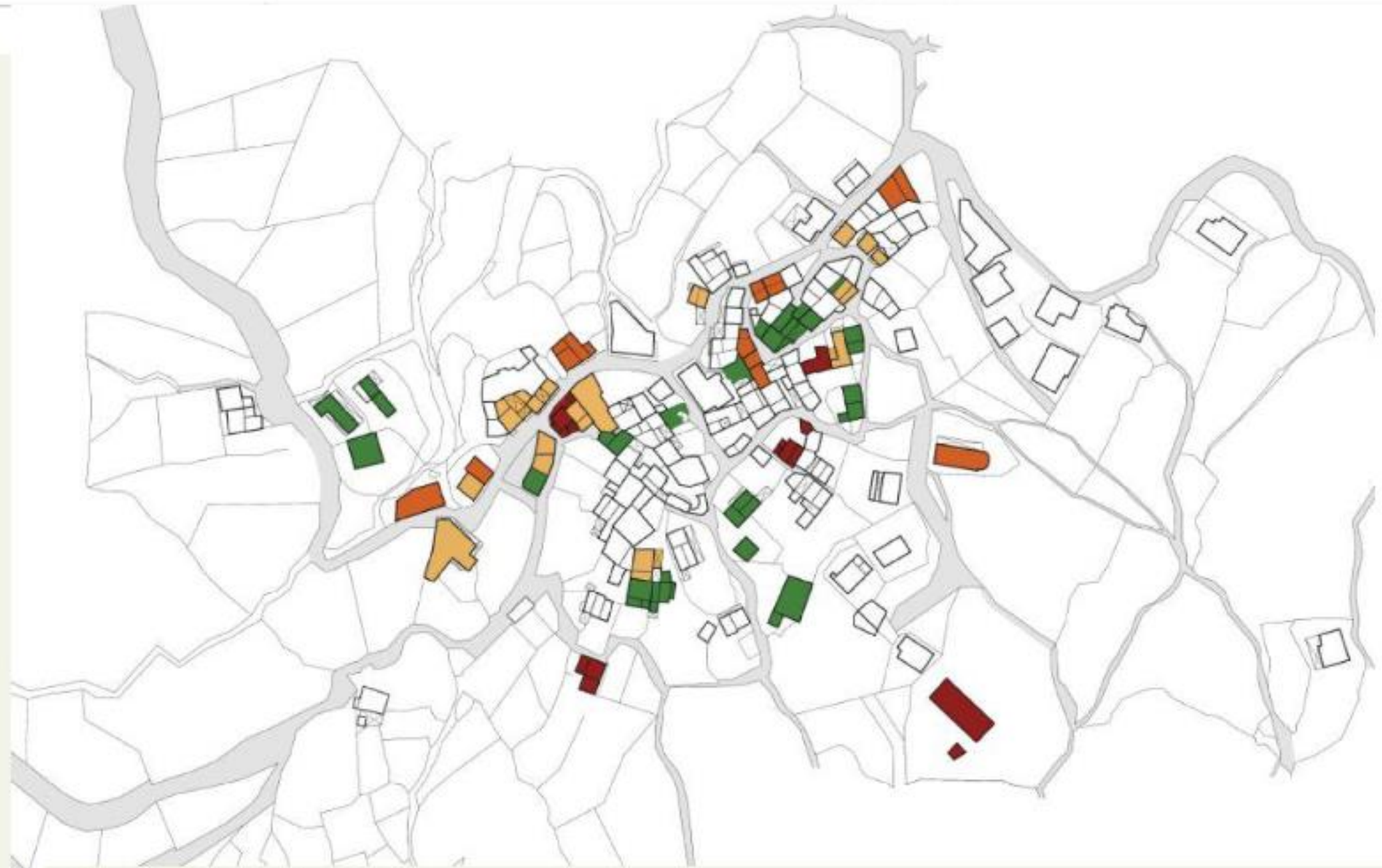
2. Μονόροφο: Βάση: πέτρα
 Πάνω: ψημένο τουβλάκι

3. Μονόροφο: ολο πέτρα

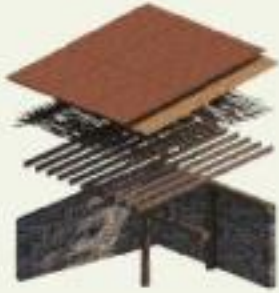
4. Διώροφο: κάτω όροφος: πέτρα
 πάνω όροφος: ψημένο τουβλάκι

Υλικά Τοιχοποιιών

Κύριο υλικό δόμησης των τοιχοποιιών των οικοδομών του χωριού αποτελεί η πέτρα. Η αργολιθοδομή όπου ακανόνιστες πέτρες με την χρήση κονιάματος δομούν μια κάθετη τοιχοποιία, παρατηρείται στις πλείστες οικοδομές, είτε αποτελώντας ολόκληρο τον όροφο, είτε απλώς την βάση του κτίσματος. Στην συνέχεια, αλλά υλικά πλήρωσης που παρατηρούνται είναι το πλιθάρι καθώς και το ψημένο τουβλάκι, που δεν αποτελεί υλικό που εμφανίζεται συχνά στους παραδοσιακούς οικισμούς της Κύπρου. Η έντονη παρουσία του μπορεί να οφείλεται στο υψηλό βιοτικό επίπεδο των τότε κατοίκων ή στην μεταγενέστερη προσθήκη τους. Τα διώροφα σπίτια, ως επί το πλείστον αποτελούνται από πέτρα που δομεί τον κάτω όροφο, και πλιθάρι ή ψημένο τουβλάκι στον πάνω. Στην σημερινή κατάσταση τους, πολλά παραδοσιακά σπίτια έχουν ανακατασκευαστεί και η εξωτερική τοιχοποιία έχει επικαλυφθεί με άσπρο επίχρισμα, με αποτέλεσμα να χαθεί η αρχική κατασκευαστική υπόσταση των οικοδομημάτων.

1. Μονόροφο, Επικλινή στέγη
 Βολιτζία, Κλαδιά, Πλιθάρι, Κεραμίδια

2. Μονόροφο, Μακρινάρι, Επικλινή στέγη
 Βολιτζία, Τσίγκος

4. Μονόροφο, Δίχωρο
 Ραμπωτή ψευδοροφή, Ξύλινα δοκάρια, Κεραμίδια

5. Μονόροφο, Δίχωρο
 Βολιτζία, Ξύλινα δοκάρια, Καλάμια, Πλιθάρι, Κεραμίδια

Στέγες-Οροφές

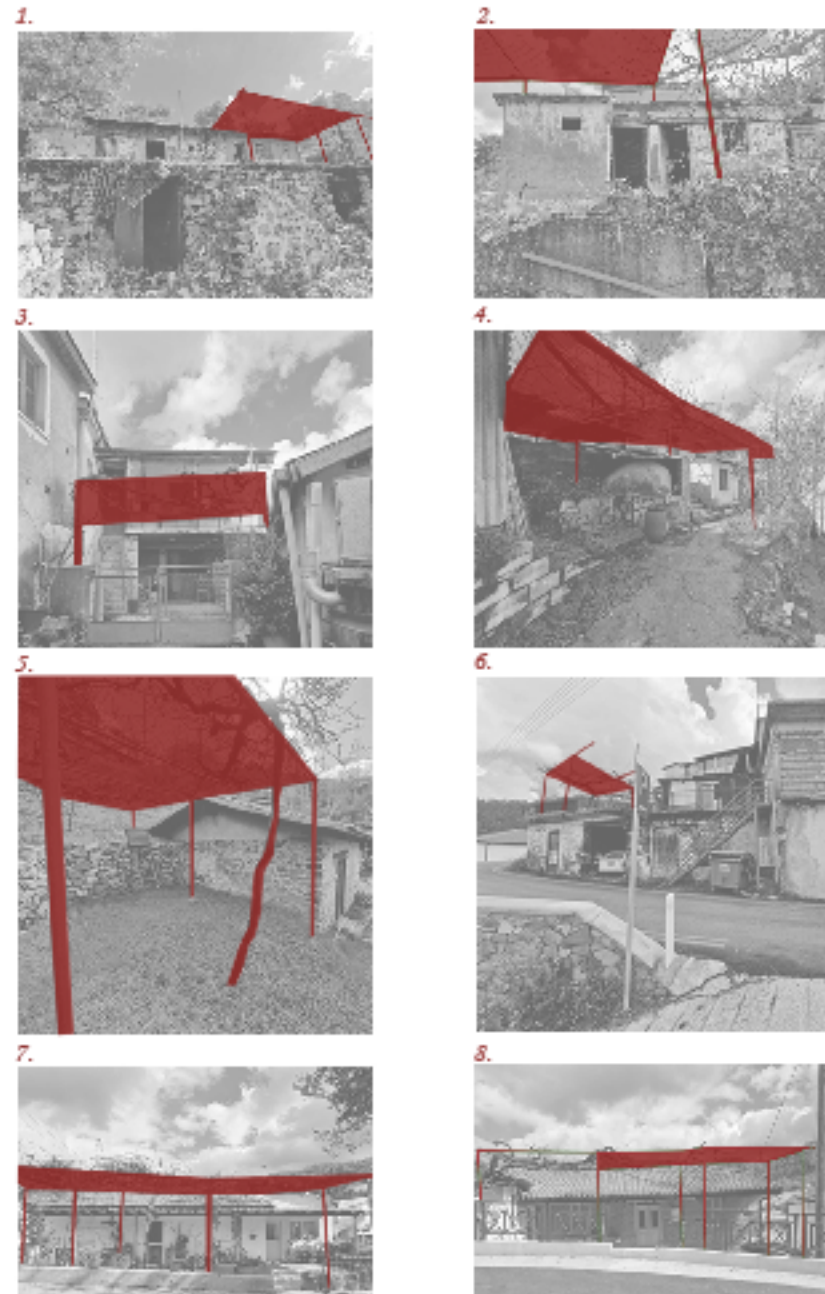
Οι πλείστες στέγες στο χωριό είναι επικλινής, δηλαδή παρουσιάζουν μια κλίση η οποία λόγω και του σχετικά ψηλού υψόμετρου, βοηθά στην απομάκρυνση των νερών της βροχής ή του χιονιού. Ανάλογα με το τύπο του χώρου, (μακρυνάρι, δίχωρο) παρατηρούνται και δίκλινες, ή με παραπάνω αριθμό κλίσεων οροφές.. Κύριος τρόπος στήριξης της οροφής είναι μέσω της φέρουσας τοιχοποιίας και της χρήσης κατακόρυφων βολιτζιών που στηρίζονται στο έδαφος και υποβαστάζουν την οροφή. Αυτά τα ακατέργαστα κάθετα ξύλινα στοιχεία, υποβαστάζουν ένα μεγάλο διαμήκες ξύλινο δοκάρια που εκτείνεται σε όλο το μήκος του δωματίου, το οποίο με την σειρά του υποβαστάζει εγκάρσια ξυλινα δοκάρια σε μια κίση, έτσι όλα μαζί σχηματίζουν τον στατικό σύστημα της οροφής. Για την κάλυψη της οροφής, συνήθως γινόταν χρήση καλάμιών, ή κλαδιών που επικαλύπτονταν από πλιθάρι και στην συνέχεια η οροφή επενδυόταν με πήλινα κεραμίδια. Σήμερα πολλές στέγες έχουν καταστραφεί και έχουν αντικατασταθεί από τσίγγους σε περιπτώσεις όπου το κτίσμα έχει εγκαταλειφθεί.

ΣΤ) Βιοκλιματικά Στοιχεία

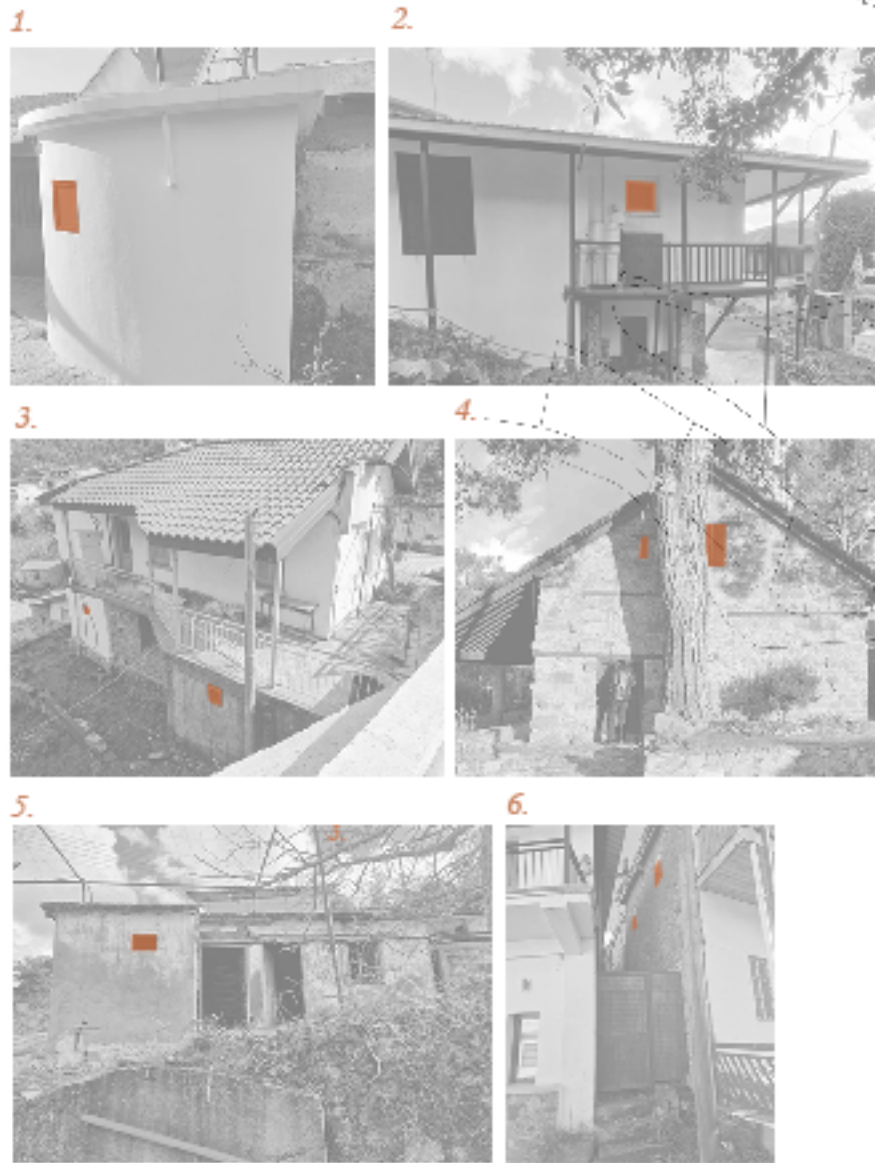
Χάρτης Κληματαριών

Ένα στοιχείο βιοκλιματισμού είναι η κληματαριά. Το καλοκαίρι λόγω της ύπαρξης κληματαριών ο ζεστός αέρας που ανυψώνεται από τον δρόμο εξατμίζεται πάνω στην επιφάνεια των φύλλων παράγοντας δροσερό αέρα ο οποίος εισχωρεί μέσα στα υπόλοιπα δωμάτια, ενώ τον χειμώνα λόγω της μη ύπαρξης φύλλων επιτρέπει στις ακτίνες του ήλιου να εισέρθουν στην αυλή θερμαίνοντας έτσι με τη σειρά του τα δωμάτια.

Αρσέρες

Για τον φυσικό αερισμό των δωματίων συχνά τοποθετούσαν μικρά παράθυρα (αρσέρες) σε ψηλά σημεία της τοιχοποιίας όπου επέτρεπε το καλοκαίρι τον δροσερό αέρα να διεισδύει στο εσωτερικό ενώ το χειμώνα τα έκλειναν με κλαδιά ή με κάποιου είδους ξύλα καθώς δεν ήθελαν ο παγωμένος αέρας να μπαίνει μέσα στην οικοδομή.

Ήλιασμός Οικισμού

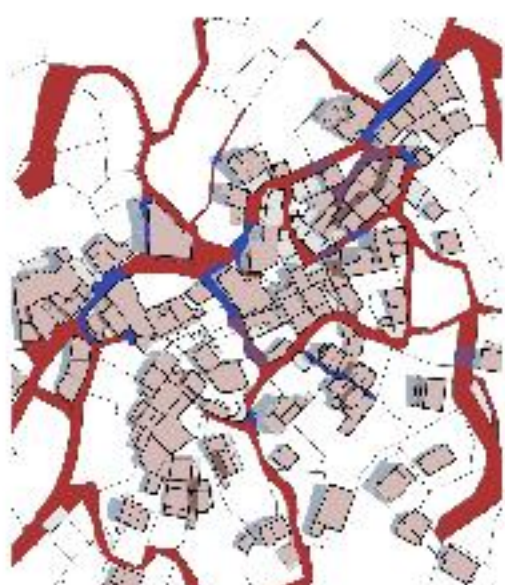
Μέσω των χαρτών παρατηρείται η θερμότητα στον δρόμο κατά τους καλοκαιρινούς και χειμερινούς μήνες.

Το καλοκαίρι παρότι σε κάποια σημεία υπάρχει πυκνή κατοίκηση και τα περισσότερα σπίτια είναι διώροφα σχεδόν σε κανένα δρόμο δεν παρατηρείται πλήρης σκιασμός. Σε πολύ λίγους δρόμους παρατηρείται μερικός σκιασμός, ενώ στους περισσότερους δρόμους κυριαρχεί η θερμότητα.

Τον χειμώνα υπάρχουν αρκετά σημεία στους δρόμους τα οποία σκιάζονται και είναι κυρίως λόγω της πυκνής κατοίκησης και των διώροφων κτιρίων. Σε λίγα σημεία υπάρχει μερική σκίαση, ενώ και πάλι στους περισσότερους δρόμους εκτός του πυρήνα υπάρχει θερμότητα. Αυτό παρατηρείται λόγω του ότι δεν υπάρχουν πολλά κτίρια έξω από τον πυρήνα, δηλαδή υπάρχει αρααή δόμηση.

Τεχνικά στο χωριό, λόγω του ότι υπάρχουν έντονες υψομετρικές διαφορές διότι είναι ορεινό, η δύση του ήλιου γίνεται πιο νωρίς και η ανατολή του ήλιου πιο αργά άρα το χωριό σκιάζεται περισσότερες ώρες τη μέρα σε σχέση με την πεδιάδα.

Καλοκαίρι

Χειμώνας

